

ĮVYKIAI, PROBLEMAS, NUOMONĖS

- SEINŲ LIETUVIŲ SIELOVADOS KLAUSIMAI – **Irena Gasperavičiūtė** 3
SEINUOSE DAUGĖJA PAMINKLŲ – **Petras Maksimavičius** 6

ŽMONĖS

- IŠ SENŲJŲ ALKSNĖNŲ TUMELIŲ ŠEIMOS KAMIENO – **Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė** 8
SU MALIEČIU ŠEIMĄ SUKŪRUSI RAŠYTOJA V. PRĖSKIENYTĖ-DIAWARA: „NEGALĖJAU ĮSIVAIZDUOTI, KAD AŠ – LIETUVĖ, O MANO VAIKAI NEKALBĖS LIETUVIŠKAI“ 10

KULTŪROS BARUOSE

- EUROPOS LIETUVIŲ KULTŪROS DIENOS VOKIETIJOJE – **Asta Pečiulienė** 12

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

- PETRONELĖ BERNECKIENĖ – ENERGIJOS IR GEROS NUOTAIKOS SKLEIDĖJA – **Irena Gasperavičiūtė** 15
ANELEI DEGUTYTEI-VAICEKAUSKIENEI ATMINTI – **Aldona Vaicekuskienė** 18

KALBOS KERTELĖ

- NAUJIESIEMS MOKSLO METAMS ATSKUBĖJUS – **Birutė Burdinaitė-Ołów** 23

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

- LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Ramybės kampelis (Birutės Burdinaitės-Ołów nuotr.)
Žvikielių kaimo Žolinių vainikas (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2023-09-28

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė
nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Publikacija vyraža jedyne pogrądy autora/ów i nie
može być utožsamiana z oficjalnym stanoviskiem
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos remimo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Senokai atsisveikinome su gandrais, bet vasara mūsų dar nepalieka. Smagu į rugsėjo pabaigą vaikščioti trumpomis rankovėmis ir maudytis saulės spinduliuose. Laikas taip skuba, kad net neapsižiūrėjome, kaip beveik jau baigėsi pirmasis mokslo metų mėnuo. Rugsėjis ypatingų permainų neatnešė.

Lenkijoje šiuo metu iš žiniasklaidos nieko gero nesužinosi, nes viskas tarnauna kitą mėnesį vyksiantiems rinkimams. Daugumai ta propagandinė retorika jau ir atsibodusi. Kaip bebūtų, iki spalio vidurio tai tęsis. Akiavaizdžiai rinkimams artėjant ir retorika stiprėja. Šiuo metu kariauja du filmai – „Žalioji siena“ ir „Ant sienos“. Du skirtingi išeities taškai, du skirtingi požiūriai, tarytum du pasauliai. Normalu, kad žmonių politinės nuostatos skiriasi, tačiau jau keletą metų auganti visuomenės priešprieša, atrodo, dar intensyvesnė.

Lietuvoje iki rinkimų dar ganėtinai toli. Pavasarį vyks prezidento rinkimai, bet kol kas tik du kandidatai yra oficialiai pasisakę kelsi savo kandidatūras. Tai Aurelijus Veryga ir Mantas Varaška. Kiti dar tyli.

Mūsų krašto padangėje padaugėjo dar vienu „militarizuotu“ paminklu. Verta pažymėti, kad mes, lietuviai, šiame krašte įamžiname (arba norime įamžinti, bet mums neleidžiama) kultūrinius įvykius ir asmenis, susijusius su lietuvių kultūra. Tai: poetas Antanas Baranauskas, irgi poetas, „Tautiškos giesmės“ autorius Vincas Kudirka, šv. Mišių gimtąja kalba atgavimas, „Šaltinio“ spaustuvė. O lenkai vis įamžina kruvinus įvykius arba militarizuotus vienetus. Tai paminklai Nemuno mūšiui, paminklas POW kariams, dabar AK kariams. Keista, bet faktai iškalbūs.

Seinų lietuvių sielovados klausimais

SPAUDOS.
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Seinų parapijos lietuviai tikintieji pastaruoju metu susiduria su problemomis norint katalikiškas pareigas atlikti gimtąja kalba bei nenoru leisti įamžinti lietuvių kultūros paveldą.

LIETUVIŠKŲ MIŠIŲ ATGAVIMO SEINŲ
BAZILIKOJE 40 METŲ JUBILIEJUS

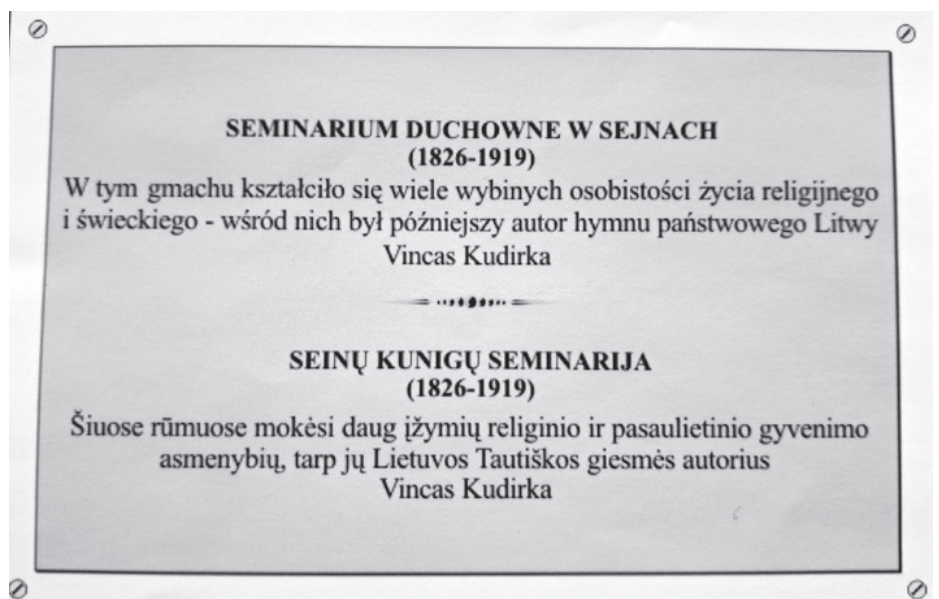
Šiomet spalio mėnesį sukanka 40 metų, kai buvo leista Seinų lietuviams melstis gimtąja kalba Seinų bazilikoje. Ta proga Šv. Kazimiero draugija spalio 15 dienai užsakė šv. Mišias. Taip pat šios draugijos suvažiavimas įpareigojo valdybą ta proga sukurti atminimo lentą, įamžinančią tiek kovojusius už savo teises seiniškius, tiek jiems padėjusius ir ypač tas teises suteikusį Šventąjį Tėvą Joną Paulių II. Šv. Kazimiero draugijos pirmininkas paruošė lentos tekstą dviem kalbomis ir kalbėjosi šia tema su Seinų klebonu. Klebonas sakė, kad

Seinų katedroje tokiai lentelei vietos nėra, ir siūlė pasimelsti ta intencija.

Tad rugsėjo 16 d. keturios Lenkijos lietuvių organizacijos: Lenkijos lietuvių bendruomenė, Lenkijos lietuvių draugija, Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugija, Vysk. Antano Baranausko fondas, kreipėsi raštu į Seinų parapijos kleboną Zbignevą Bzdaką (Zbigniew Bzdak), prašydamos surasti vietos Seinų katedroje tokio turinio lentelei lietuvių ir lenkų kalbomis:

„Giesmininkams, 1973–1983 m. maldavusiems Dievo malonės į Seinų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo baziliką grąžinti gimtąją kalbą, ir jų pagalbininkams atminti bei padėkoti Šventajam Tėvui Jonui Pauliui II už lietuvių kalbos įteisinimą 1983 m. X. 16 d.“

Ku czci chórzystów i ich orędowników i pomocników z lat 1973–1983 proszących o Łaskę Bożą przywrócenia

2009 m. pagamintos lentos užrašas

*języka litewskiego w liturgii
w Bazylice Nawiedzenia Najś-
więtszej Maryi Panny w Sejnach
oraz w podzięce Ojcu Świętemu
Janowi Pawłowi II za przy-
wrócenie języka litewskiego w tej
świętyni
w dniu 16 października 1983 r.*

*AD MAIOREM DEI GLO-
RIAM*

*Šv. Kazimiero draugija ir lietu-
viai katalikai
Seinai, 2023 m. spalio 15 d.*

Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė, Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Robertas Slovikas ir Šv. Kazimiero draugijos pirmininkas Algirdas Vektorius rugsėjo 16 d. įteikė raštą iš klebono išgirdo, kad reikėtų pakoreguoti įrašo turinį ir tuomet kalbėti apie vietą lentelei. Anot klebono, nereikia susikaupti ties praeitimi, o geriau akcentuoti dabartį.

Be šv. Mišių spalio 15-ąją, ši svarbų jubiliejų planuojama paminėti lapkričio 12 d. Seinų „Lietuvių namuose“. Tikėtina, kad renginyje dalyvaus arkivyskupas Lionginas Virbalas, atsakingas už lietuvių sielovadą.

Taip pat kartojame prašymą: **jei kas turite informaciją apie žmones, kovojušius dėl Mišių gimtąją kalbą Seinų bazilikoje, ar nuotraukų – pasidalinkite.** Galima kreiptis į „Lietuvių namų“ kultūros skyriaus vadovę Dalią Astrauskienę.

**LIETUVIŠKOS MIŠIOS ŽAGARIŲ
BAŽNYTĖLĖJE IR SEINUOSE**

Vasarą iš Seinų parapijos išvykus kun. Jaroslavui Kalinovskiui, kilo klausimai, kaip bus su lietuviškomis mišiomis, kas jas atnašaus. Kadangi Lietuva susiduria

LENKIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ
WSPÓLNOTA LITWINÓW W POLSCE

WSPÓLNOTA LITWINÓW W POLSCE
LENKIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ
ul. 11 Marca 16, 16-515 Puńsk

Seinai, 2023-09-14 d.

J. E. Lionginui Virbalui SJ

Užsienio lietuvių sielovados katalikų Arkivyskupui

Jūsų Ekscelencija,

2026 metais Seinuose ir Lietuvoje minėsime Seinų kunigų seminarijos 200 metų įkūrimo jubiliejų (1826-1919). Šios mokymo įstaigos vaidmuo lietuvių tautiniam atgimimui ir Lietuvos nepriklausomybės 1918 m. atkūrimui yra ypatingas, kadangi Seinų kunigų seminarija išugdė ženklią Lietuvos intelektualinio elito dalį, kuris kūrė modernią ir krikščionišką Lietuvą, ir kurio dėka taip pat Seinų-Punsko-Suvalkų krašte ligi šiol saugomos lietuviškos-krikščioniškos vertybės.

Šiais metais minime 40-ties metų jubiliejų, kai po ilgos pertraukos (1946-1983) Seinų bazilikoje vėl leista atnašauti pamaldas lietuvių kalba. Seinų krašto lietuviai tada sulaukė ne tik okupuotoje Lietuvoje ir laisvajame pasaulyje gyvenančių tautiečių, visų pirma dvasiškių, bet taip pat Popiežiaus Jono Pauliaus II palaikymo. Šis Popiežiaus sprendimas vietos lietuviams leido ilgus dešimtmečius Seinuose melstis savo gimtąją kalbą, visaverčiai dalyvauti krašto dvasiniame gyvenime. Vėliau, pagalbos ranką ištiesė atgimusių Lietuvos Katalikų Bažnyčia. Jau daug metų Seinuose ir Punske dirba kunigai atvykstantys iš Lietuvos, už ką esame labai dėkingi.

Minėdami minėtą jubiliejų sulaukėme taip pat blogų žinių, kurios vėl gali mus grąžinti į tuos laikus, kurie, kaip mums atrodė, negrįžtamai baigėsi. Prieš kelis mėnesius iš Seinų išvyko vikaras Jaroslav Kalinovskij, kuris atnašavo šv. Mišias lietuvių kalba bei mokė tikybos Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje. Šiuo metu, laikinai, Seinų bazilikoje Mišias lietuvių kalba atnašauja kunigai atvykstantys iš Punsko ir Lietuvos. Tačiau jaučiame, kad labai greit pamaldų ir kitų patarnavimų lietuvių kalba Seinuose nebeliks. Seinų parapijos klebonas jau informavo, kad pagalbinėje bažnytelėje esančioje Žagariuose Šv. Mišios vyks tik lenkų kalba.

16-515 Puńsk, ul. 11 Marca 16, woj. podlaskie

Sunerimę parapijiečiai pradėjo rinkti parašus, reikšdami protestą dėl tokio klebono sprendimo. Atrodo, kad Seinų parapijos klebonas nėra linkęs tartis su parapijiečiais ir ieškoti geresnio sprendimo. Parapiečiai patys sutarė su kaimyninės parapijos Lietuvoje klebonu, kad jis sekmadieniais patarnautų vietos lietuviams.

Mes puikiai žinome, kad Lietuvos parapijose taip pat trūksta kunigų. Tačiau vėl drįstame prašyti pagalbos, kadangi esame įsitikinę, jog Seinų-Punsko krašto lietuvius tikinčiuosius verta remti ir saugoti nuo spartaus nutautėjimo. Mus istorija išmokė, kad ten, kur nebelikdavo lietuviškos mokyklos ir lietuvių kunigo, lietuviški likdavo tik gyvenviečių pavadinimai. Todėl prašome Jūsų pagalbos, padėti išspręsti šią opią problemą, o esant galimybei, labai nuoširdžiai kviečiame apsilankyti vis dar lietuviškame Seinų-Punsko-Suvalkų krašte.

Pagarbiai,

LENKIJS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ
Valdybos pirmininkė
Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė

su dideliu kunigų stygium, kol kas negali siųsti naujo kunigo į Seinus. Parapijiečiai susirūpinę, kas jiems patarnaus. Kuriam laikui problema išspręsta taip, kad 13 val. į Seinus atvažinės pasikeisdami kunigai iš Lazdijų, Švėntėžerio ir Veisiejų parapijų. Didesnis rūpestis dėl Žagarių bažnytelės, į kurios šv. Mišias minėtieji kunigai atvykti negali. Klebonas pasiūlė, kad šv. Mišias vyktų šeštadienio popietę arba sekmadienį įprastu laiku (10 val.), tačiau atnašautų jas lenkakalbis kunigas. Lankantiems Žagarių bažnytelę toks pasiūlymas netiko, tad jie pasikalbėjo su Kučiūnų klebonu. Jis galėtų atvažinėti į Žagarius, tačiau turėtų keistis Mišių laikas – jos vyktų 13.30 val.

Tikintieji surinko apie 250 parašų po raštu klebonui, kuriuo kreipiasi į ganytoją, prašydami sutikti, kad laikinai, kol nebus paskirtas lietuvis kunigas į Seinų parapiją, šv. Mišias atnašautų Kučiūnų parapijos klebonas 13.30 val.

INFORMACINĖ LENTELĖ, KAD SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOJE MOKĖSI LIETUVOS HIMNO AUTORIUS VINCAS KUDIRKA

Architekto nurodyta lentelei skirta vieta

Tokia dvikalbė marmurinė lentelė jau daugiau kaip dešimt metų guli LR konsulato Seinuose rūsyje. Anksčiau klebonas neleido jos pakabinti ant seminarijos sienos, nes buvo planuojama pastato renovacija. Šįkart susitikime su draugijų pirmininkais klebonas Z. Bzdakas sakė, kad ant seminarijos sienos prie įėjimo jau nebebus kabinamos jokios lentelės (vadinasi, Kudirkos atminimo lentelė taip pat). Anot jo, minėtą lentą galima būtų pakabinti tik seminarijos viduje. O juk lentelės vieta buvo suderinta su architektu (žr. iliustraciją).

INFORMACIJA, KAD LIETUVA PRISIDĖJO FINANSIŠKAI ATNAUJINANT SEMINARIJOS PATALPAS, IR KRESŲ MUZIEJAUS EKSPOZICIJA LIETUVIŲ MENĖJE

Informacinės lentelės apie Lietuvos finansinį indėlį remontuojant seminarijos rūmus klebonas nepakabino, tik lietuviams pasiūlė paruošti lentelę, kuri galėtų būti pritvirtinta prie įėjimo į Lietuvių menę. O dėl pačios ekspozicijos Kresų muziejuje parapijos vadovas problemas nemato.

Seinuose daugėja paminklų

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Jau seniai man rūpėjo bandyti ieškoti atsakymo į klausimą, kodėl įvairių bažnytinių ir patriotinių iškilmių metu į mūsų bažnyčias dalyvauti šv. Mišiose ateina uniformuoti ir dažnai ginkluoti vadinamųjų jėgos struktūrų pareigūnai – kariai, pasieniečiai, policininkai. Jie kartais budi prie prakartėlės, išsirikiavę stovi priešais altorių, procesijoje neša kryžių. Ar tai valstybinių, tautinių ir krikščioniškųjų vertybių mišinys? Ar tai jėgos demonstravimas? O gal tarnystės visuomenei ir jos saugumo jausmo stiprinimas? Jeigu taip, tai kodėl gydytojai tokiomis progomis į bažnyčią neateina vilkėdami chalatus? Ar jiems ne dažniau ir kartais labiau dramatiškomis aplinkybėmis šiandien tenka gelbėti mūsų gyvybes? O kodėl sava apranga bažnyčioje neišsiskiria kelininkai, komunalinių įstaigų darbuotojai, santechnikai, ūkininkai? Tai ne sarkazmas. Tai noras rasti atsakymą. Kada nors „Aušros“ puslapiuose ar kurioje nors kitoje informacinėje

erdvėje pabandyčiau plačiau šį klausimą panagrinėti, kadangi tai labai įdomi tema. Panašius klausimus kelia taip pat lenkai publicistai, kurie pastebi didėjančią Lenkijoje Bažnyčios „militarizavimą“.

Šį kartą noriu parašyti apie kitą reiškinį, kuris taip pat susijęs su anksčiau iškeltais klausimais ir kuris vis labiau keičia Seinų veidą. Pastaruoju metu Seinuose padaugėjo paminklų ir atminimo lentų. Ar tai ženklas, kad rūpinamasi istorine atmintimi ir jos įamžinimu? Praeitais eksponavimas visuomet turi atlikti tam tikrą užduotį – telkti visuomenę, žadinti jos patriotinius jausmus, sukurti erdves, kuriose bendruomenė ar jos dalis galėtų drauge minėti svarbius įvykius, reikšti mintis, demonstruoti puoselėjamas vertybes. Šiam procesui, kuris vyksta Seinuose, būdingas vienas išskirtinis bruožas – visi paminklai ir atminimo lentos susiję su karo tematika. Neatsimenu, kad kada nors šiame mieste būtų

buvęs atidengtas (išskyrus paminklą vysk. A. Baranauskui) paminklas visuomenininkui, poetui, mokytojui, muzikantui ar nusipelnusiam savivaldybininkui.

Prieš dvejus metus, minint vieno iš vadinamojo Seinų sukilimo organizatorių Tadeušo Katelbacho (Tadeusz Katelbach) 43-iasias mirties metines, Lenkijos tautos atminties instituto (IPN) Balstogės skyriaus iniciatyva ant Seinuose esančio pašto pastato sienos pakabinta atminimo lenta, kurioje pabrėžiamas jo nueitas kelias tarnaujant įvairiose sukarintose organizacijose. Šiemet Pilsudskininkų sąjungos Seinų apygardos narių iniciatyva šalia pirmosios žiedinės sankryžos (važiuojant Suvalkų link) pastatytas metalinis kryžius, skirtas pažymėti vietą, kurioje 1968 m. stovėjo kryžius Lenkijos nepriklausomybės atkūrimo 50-mečiui paminėti. Taip pat šiais metais minint vadinamojo Seinų sukilimo 104-ąsias metines ant Seinų miesto J. Pilsudskio vardu pavadinto vaikų darželio pastato sienos buvo planuojama atidengti atminimo lentą, skirtą vienam iš minėto sukilimo vadų Vaclavui Zavadzkiui (Wacław Zawadzki). Dėl kol kas nežinomų aplinkybių ceremonija buvo atidėta. Rugsėjo 16-ąją visoje Lenkijoje minint Sovietų Sąjungos pradėtą 1939 m. rugsėjo 17 d. agresiją prieš Lenkiją, šalia Seinų bazilikos, Šv. Agotos aikštėje, pastatytas dar vienas paminklas, skirtas Armijos krajojvos, antisovietinio ginkluotojo pagrindžio dalyviams pagerbti.

Jau anksčiau teko girdėti, kad Seinų miesto burmistras puoselėja mintį miesto centrą paversti įvairių totalitarizmų aukų atminimo/pa-

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Naujausias paminklas Šv. Agotos aikštėje Seinuose

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Naujas metalinis kryžius šalia žiedinės sankryžos Seinuose

gerbimo vieta. Idėja gal gera, tačiau kyla nemažai klausimų – pradedant architektūriniais, baigiant istoriniais. Nežinau, ar šis paminklų statymo ir atminimo lentų kabinimo vėjus tai miesto valdžios iniciatyva, ar tik tylus leidimas vis drąsiau reikštis įvairioms miestelyje veikiančioms, vadinkime, patriotinėms organizacijoms.

Kas tie architektūriniai ar estetiški klausimai? Tai bus mano subjektyvus vertinimas, kadangi neišmanau jokių architektūros reikalų ir neturiu suvokimo, kaip reikėtų profesionaliai tvarkyti viešąsias erdves. Tačiau net neišmanydamas šių dalykų jaučiu, kad tam tikros harmonijos trūksta. Anksčiau šie klausimai buvo geriau tvarkomi. Atsimenu, kokiais 1998 m. teikiant Seinų miesto savivaldybei

prašymą leisti Šv. Agotos aikštėje pastatyti paminklą lietuvių poetui ir Seinų vyskupui Antanui Baranauskui paveldosaugos institucijų ir šiuos reikalus prižiūrinčio architekto išvada buvo griežta ir vienareikšmė. Leidimas nebuvo išduotas, grindžiant tuo, kad pastačius papildomą architektūros statinį (šiuo atveju paminklą A. Baranauskui) jis pažeistų harmoniją visos erdvės, kurioje privalo dominuoti XVIII amžiuje pastatyta Šv. Agotos koplyčia. Žiūrint iš šių dienų perspektyvos, ano meto sprendimo pagrindimas, nors ir nepalankus lietuviams, buvęs gana logiškas, nors ant tos pačios XVIII a. statytos koplyčios sienų jau buvo pakabintos tarpukario įvykius menančios atminimo lentos.

Vėliau įvykiai tik paspartėjo. Pradėkime ekskursiją, eidami aplink Seinų baziliką (nuo klebonijos pusės). Jau čia aptinkame daugybę didesnių ir mažesnių simbolinių paminklų. Buvusios kunigų seminarijos kieme 1932 m. supilta kalva, kuria pagerbti Čekijoje tragiškai žuvę lenkų lakūnai P. Žvirko (P. Żwirko) ir S. Vigura (S. Wigura). Šalia jos jau šiais laikais pastatyta daug granitinių lentų, skirtų tarpukario sienos apsaugos tarnybos daliniams atminti. Prie klebonijos kampo stovi valstybės sieną žymintis stulpas, primenantis Lietuvos ir Lenkijos tarpukario santykius ir istoriją. Toliau matome didingus vienuolyno rūmus, kuriuose neseniai įkurtas Žečpospolitos rytų pakraščių muziejus (Muzeum Kresów Wschodnich). Kitoje bazilikos pusėje stovi

Šv. Brunono kryžiaus (nedidelė) replika ir plevėsuoja vadinamoji Abiejų Tautų Respublikos vėliava, kurios, kaip teigia Lietuvos istorikai – niekada iš tikrųjų nebuvo. Keliudami toliau matome medines skulptūras, laidojimo namus, dviračių nuomos punktą, viešąjį tualetą, automobilių stovėjimo aikštelę, pavėsines, kur galima išsikepti šašlykų, o bazilikos dešinėje pusėje – stovintį vysk. A. Baranausko paminklą. Toliau, perėjus gatvę, Šv. Agotos aikštėje, pastatytas paminklas prezidentinio lėktuvo katastrofos 2010 m. Smolenske aukoms atminti, įrengtas vėliavos stiebas. Čia visai neseniai pastatytas ir didžiulis akmuo su išsiskiriančiu metaliniu įrašu „Dievas, Garbė, Tėvynė“. Priešais šį paminklą grindinyje įkomponuota lenta su užrašu lietuvių ir lenkų kalbomis: „Susitaikymas tai pasirinkimas. Pojednanie to wybór“. Tęsdami ekskursiją nuo Seinų bazilikos iki vadinamojo Seinų sukilimo paminklo (apie 200 metrų) pamatysime ir daugiau atminimo lentų: viena jų primena apie II pasaulinio karo metu hitlerininkų sušaudytus civilius Seinų ir apylinkių gyventojus, kitos skirtos Lenkijos maršalui J. Pilsudskui ir jau mano minėtam T. Katelbachui. Taip prieiname iki „Seinų sukilimui“ skirto paminklo.

Taigi Seinų miesto valdžios rodoma iniciatyva šioje nedidelėje teritorijoje padidinti atminimo vietų skaičių kelia dar daugiau abejonių. Vieno pokalbio su miesto vadovu metu užsiminiau, kad nuo totalitarinių režimų kentėjo ne tik lenkai, bet taip pat Seinuose ir apylinkėse gyvenę lietuviai, žydai, sentikiai. Jeigu pasirenkame tokią istorinės atminties politiką, tai jų taip pat negalime pamiršti, kadangi kitaip tas pasakojimas nebus tikras. Kitas klausimas – įamžinimo būdas. Juk miestelio centrą labiau puoštų profesionalaus menininko sukurta skulptūra ar meno kompozicija nei (kaip šiuo metu) viena šalia kitos statomos akmeninės plokštės ar akmenys su įrašais.

Iš Senųjų Alksnėnų Tumelių šeimos kamieno

AGNĖ KARČIAUSKAITĖ-JANKAUSKIENĖ

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 17 nr.

Po viso to Birutė su šeima grįžo į Vilnių ir apsigyveno pas brolių Pijų, kuris tada vargoninkavo Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Motiejus gavo darbo duonos kepykloje. Buvo kepyklos vedėjas. Birutė laukėsi sūnaus ir 1942 m. pagimdė Tauragį Julijų. Tuo metu karo eigoje vyko įvairūs pokyčiai, todėl ir Agurkių šeima turėjo blaškytis po įvairias vietas. Birutė išvyko pas mamą ir brolių Viktorą į Suvalkiją (į Cyrailę). 1945 m. kovo 3 d. Navininkų kaime gimė dukra Narutė Kunigunda. Liepos mėnesį visi grįžo į Vilnių. Motiejus gavo darbo Vilniaus mėsos kombinatė „Maistas“. Tačiau 1946 m. birželio 26 d. staiga baigėsi

Šv. Velykos Konarskio gatvėje Vilniuje. Iš kairės: Narutė Kunigunda Agurkytė, Arūnas Jankauskas, Rasuolė Jankauskaitė, Kazys Kavaliauskas, Vidmanta Levickaitė. Pirma iš dešinės Audronė Ruzgaitė, antras Saulius Lideika, trečias Antanas Kavaliauskas

Kūčios Vilniuje. Iš kairės: Tauragis Agurkis, Saulius Lideika, Narutė Agurkytė, Giedrius Agurkis, Birutė Jankauskaitė-Agurkienė, Agnietė Pacenkaitė

jo „tarnyba“. Eidamas Kalvarijų gatvė prie policijos komisariato apalpo ir nugriuvo gatvėje. Įneštas į vidų mirė. Namiškiai jį surado tik po keturių dienų. Palaidojo Rasų kapinėse. Taip baigėsi šio narsaus kovotojo gyvenimas, paaukotas tėvynei Lietuvai.

Birutė liko viena su trimis vaikais. Buvo labai sunku, nes ir laikai tuomet buvę sunkūs – rusų ir vokiečių okupacija. Susirgo sūnus Giedrius. Tuberkulioze nuo tėvo buvo užsikrėtęs sūnus Tauragis. Jį reikėjo intensyviai gydyti, gerai maitinti. Liko dar visai maža dukrytė Narutė. Birutės šeimą labai globojo brolis Pijus. Nemažai padėjo ir Pacenkų Agnietė, kuri tada buvo Kurčiųjų mokyklos-internato direktorė. Ji apgyvendino Birutės

šeimą Konarskio gatvėje ir visaip ja rūpinosi. Čia padėjo apsigyventi ir Birutės broliams – Petru su šeima, Danieliui bei buvusiai kalinei Veronikai Tumelytei-Valinčienei su dukra Alicija.

Kai vaikai jau buvo paaugę, Birutė gavo darbo vaistinėje ir ten dirbo iki ligos. 1963 metais mirė, palaidota šalia vyro Rasų kapinėse Vilniuje.

Abu Agurkių sūnūs ir dukra buvo labai muzikalūs. Giedrius mokėsi Vilniaus Tallat-Kelpšos muzikos mokykloje, grojo birbyne. Kaip gabus muzikantas, buvo priimtas į universiteto dainų ir šokių ansamblį – instrumentinę grupę. Grojo ir klarnetu. Su ansambliu daug koncertavo, dalyvavo festivaliuose. Tačiau trečiame kurse buvo pašalintas iš mokyklos už tai, kad vasario 16 dieną su kitais studentais degė žvakutes Rasų kapinėse prie Lietuvai svarbių asmenų kapų. Tada baigė vakarinę mokyklą ir Vilniaus inžinerijos ir statybos institutą (dabar Vilniaus Gedimino technikos universitetas). Dirbo įvairiose gamyklose ir projektavimo institute.

Vedė muzikantę Audronę Kanopkaitę Žemaitytę. Audronė dirbo Tallat-Kelpšos mokykloje direktoriaus

Audronė, Giedrė ir Giedrius Agurkiai

pavadootoja, vėliau „Ažuoliuko“ muzikos mokykloje. Giedrius ir Audronė susilaukė dukros Giedrės. Ji baigė Veterinarijos akademiją, ištekėjo už norvego Dan Hjorteseth, susilaukė sūnaus Edvardo ir dukters Vilmos. Gyvena Norvegijoje. Giedrius Agurkis mirė 2011 metais Norvegijoje, palaidotas Vilniaus Rasų kapinėse prie tėvelių.

Tauragis Agurkis mokėsi Čiurlionio menų mokykloje, vėliau Vilniaus

konservatorijoje (dabar Muzikos akademija) chorvedybos. Puikiai grojo pianinu, pats išmoko groti akordeonu. Nors visi Agurkių vaikai buvo gabūs muzikai, Tauragis turėjo dar ir absoliučią klausą. Todėl dar būdamas labai jaunas, vasarodamas pas dėdę kunigą Pijų, grodavo vargonais per mišias. Vėliau grodavo programose žinomiausiuose Vilniaus restoranuose. Su žmona Danute susilaukė dukros Rūtos. Tačiau sutuoktiniai neilgai kartu gyveno. Tauragis, paslydęs ant apsnigtų, slidžių laiptų, susižeidė ir mirė (1996 m.). Palaidotas Karveliškų kapinėse Vilniuje.

Dukra Narutė Kunigunda taip pat mokėsi Čiurlionio menų mokykloje, o vėliau Vilniaus konservatorijoje (dabar Muzikos akademija), kanklių klasėje. Puikiai grojo ir pianinu. Vasaromis, kaip ir brolis Tauragis, grodavo vargonais ir giedodavo per mišias pas dėdę Pijų. Baigusi mokslus, dalyvavo ansamblio „Lietuva“ orkestre, buvo ir šio orkestro kanklių grupės koncertmeisterė. Vėliau grojo garsiam Dailės muziejaus kanklių trio, dirbo Lietuvos televizijoje, dėstė muzikos mokykloje. Aktyviai dalyvavo muzikiniame gyvenime, daug koncertavo.

Narutė Kunigunda ištekėjo už poeto Mykolo Karčiausko ir susilaukė

Giedrius Agurkis su anūku Edvardu, žentu Dan ir dukra Giedre

Solistas Tauragis Agurkis

dukros Agnės. Dukra baigė psichologiją ir etiką Vilniaus pedagoginiame universitete, vėliau žurnalistikos magistrantūrą Vilniaus universitete. Dirbo renginių organizavimo firmoje, „Verslo žinių“ redakcijoje, komercinio banko ryšių su visuomene, integruotos komunikacijos eksperte, aktyviai reiškiasi spaudoje.

Narutės vyras Mykolas Karčiauskas – žymus lietuvių poetas, išleidęs keliolika eilėraščių rinkinių, penkis poemas (ypač pagarsėjo „Zvirgždės poema“), keturias prozos knygas bei aštuonias knygeles vaikams. Ypač

pažymėtini poezijos rinkiniai: „Klevo medus“, „Balti yra takai“, „Vyšnių kalnas“, „Iš aukuro ugnies“, „Krikštai“ ir kt. Mykolas Karčiauskas daug metų buvo Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo direktorius, Rašytojų sąjungos literatūros fondo pirmininkas, Viešosios įstaigos „Vileišių kolegija“ direktorius. Mirė 2018 m., palaidotas Antakalnio kapinėse Vilniuje.

(Bus daugiau)

Straipsnis spausdintas „Terra Jatwezenorum“ 15 tomo 1 dalyje.

Kanklių trio. Iš kairės: Lina Naikelienė, Narutė Agurkytė-Karčiauskienė, Danutė Šimakauskaitė. Birbyne groja Antanas Jonušas

Rašytojai Viktorijai Prėskienytei-Diawarai likimas skyrė daug išbandymų. Ištekėjusi už maliečio, ji turėjo adaptuotis kitos kultūros, ekstremalaus klimato šalyje, buvo nuolat stebima ir persekiama Sovietų Sąjungos specialiųjų tarnybų, net neįleidžiama į Lietuvą aplankyti sunkiai sergančios mamos.

Viktoriją gyvenimas privertė paimti į prancūzų kalbos aplinką. Teko atpratinti vyrą namuose kalbėtis rusiškai. Bet gyvenant Afrikos žemyne, Malyje, lietuvių kalba visada užėmė išskirtinę vietą.

Rašytoja – viešnia „Kalbos klubo“, kurio vedėja Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Lituanistikos skyriaus vyriausioji metodininkė-tyrėja Jolanta Zabarskaitė. Jai V. Prėskienyte-Diawara pasakojo vyrą malietį pažinusi studijuodama Maskvoje. Po kurio laiko pora išsikėlė į Malį – šalį, kurioje vyravo prancūzų kalba. Kaip prisiminė rašytoja, pradėjus mokytis prancūziškai, vyras raminęs – ko sukū galvą, aš tave išmokysiu. „Bet paskui supratau, kad su vyru negalima išmokyti vairuoti mašinos ir kalbos – tuščias dalykas“, – šypsojosi rašytoja.

Svetimą kalbą perkąsti sunkiai sekėsi nepaisant to, kad lankė ir kursus. „Buvo labai sudėtinga: vienaip rašoma, kitaip tariama, trečiaip sakoma...“ – prisiminė V. Prėskienyte-Diawara. Tačiau gyvendama prancūzakalbėje aplinkoje nori nenori ji buvo priversta išmokyti ir prancūziškai. Kaip pasakojo „Kalbos klubo“ viešnia, vyras įtaisė ją į meno institutą. Čia teko prancūzų kalba ruošti aktorius, statyti spektaklius. „Pradėjau domėtis tuo darbu – teatro skyriuje dirbau iki pensijos“, – apie likimo vingius pasakojo rašytoja.

Ji prisiminė, kad su vaikais – dukra ir sūnumi – lietuviškai kalbėdavo tik tuomet, kai greta

Su maliečiu šeimą sukūrusi rašytoja V. Prėskienytė-Diawara: „Negalėjau įsivaizduoti, kad aš – lietuvė, o mano vaikai nekalbės lietuviškai“

nebūdavo jų tėvo. Jie trise žaidė žaidimą: mama atžaloms pasakė, kad lietuvių kalba – slapta kalba, kurios niekas nesupranta.

„Kai dukra išvažiavo į gimnaziją, berniukui rengiau sekmadieninę mokyklą – daviau ir skaityti, ir rašyti lietuviškai. Lietuvių bendruomenė mane labai palaikė, atsiuntė daug knygų.

Kol mama buvo gyva, knygų atsiųsdavo ji. Mamai mirus su Lietuva ryšių nebebuvo: manęs ilgai neišleido išvažiuoti, todėl visi draugai bijojo su manimi palaikyti ryšius. Nuvykusi į Malį vėliau supratau, kad tais laikais iš viso nenorėta, jog mano vyras vestų baltąją: jis buvo rašytojas, jį vežiojo po suvažiavimus, todėl nenorėjo kalbų, kad vyrui įtaką daro žmona“, – kalbėjo V. Prėskienytė-Diawara.

Ilgus metus ir darbe, ir gyvenime vartojusi prancūzų kalbą „Kalbos klubo“ pašnekovė tikina, kad šiandien jos visiškai nebereikia, o šnekos, kad prancūzų kalba – meilės kalba, jos teigimu, tėra mitologija. „Prancūzų kalba sudėtinga. Bent man prasilaužti ir išmokti buvo sudėtinga. Lankiau kursus, bet jie nesuprato, kad man reikia suprasti skirtumą tarp lietuvių ir prancūzų gramatikos: lietuviai visada būdvardį deda prieš daiktavardį, prancūzai – po. Nežinau, ar išmokau prancūzų kalbą, nors ja dėščiau ir pjeses stačiau.

Kai atvažiavau į Lietuvą, pamaciau, kad labai kišama rusų kal-

ba, bet vėliau supratau, jog kalba neturi nieko bendra su okupacija, kolonizacija: kalba – žinių kalba, per ją gauni žinias. Prancūzų kalba tokioje šalyje kaip Malis gali gauti informaciją, kas dedasi pasaulyje“, – sakė rašytoja.

Jos sūnus moka prancūzų, anglų, lietuvių kalbas. Moteris pripažįsta klydusi, nes nemokiusi jo rusiškai. „Bet taip neapkenčiau sovietų valdžios ir rusų – su jais turėjau tiek problemų, kad galvojau jį nutolinti nuo to pasaulio. Už tai mano dukra kalba rusiškai, lietuviškai, prancūziškai, vokiškai ir angliškai“, – kalbėjo V. Prėskienytė-Diawara.

Jos įsitikinimu, kiekviena kalba žmogui – turtas ir žinios. Be to, kuo daugiau kalbų moki, tuo greičiau mokaisi kitos: jei moki prancūzų, labai lengva išmokti ispanų, italų. Jei moki rusų – lengvai išmoksi lenkų ir kitas slavų kalbas.

„Per kalbas atsiveria kitas pasaulis, nes kiekviena kalba – pasaulis. Kai moki retą kalbą, esi turtingesnis už tą, kuris moka kalbą, kuria daug kas šneka. Kalba – įrankis, kuris tau atveria kitą pasaulį. Reikia, kad vaikai suprastų, kodėl jiems kalba reikalinga, kad tai – įrankis, kuriuo galės naudotis ateityje. Negalėjau įsivaizduoti, kad aš – lietuvė, o mano vaikai nekalbės lietuviškai“, – mintimis dalijosi pašnekovė.

Įdomu tai, kad kurti ji galinti tik Lietuvoje. Bandė tai daryti ir atvykusi į Malį, tačiau nieko iš to

neišėjo. „Ten toks klimatas... Aš jį labai sunkiai pakėliau – praėjo treji metai, kol apsipratau. Sutikau labai nedaug europiečių, kurie taip pat sunkiai adaptavosi. Ten labai karšta, būna trys mėnesiai, kai temperatūra pakyla iki +50 – viskas žliaugia, rūbus keiti du, tris kartus per dieną. Bet liūčių sezonas būna dar bjaurėsnis. Man buvo blogai – bandžiau ten rašyti, bet man neišėjo“, – prisiminimais dalijosi V. Prėskienytė-Diawara.

Prisitaikyti prie klimato – viena, tačiau visai kas kita prisitaikyti prie režimo. Štai kad ir tokia istorija: sovietmečiu dėstyti į Malį buvo atvažiavusi pora iš Kauno. Tačiau, kaip pasakojo rašytoja, apie tai sužinojusi paskutiniaisiais metais. Mat iki tol ambasadoje, kai klausdavusi, ar yra lietuvių, apie juos nieko nesakydavo. „Tik kauniečiai man atvirai pasakė, kad nenori su manimi bendrauti, nes turėtų rašyti raportus: galiu pas juos ateiti – šito jie negali man uždrausti, bet jie pas mane negalėjo ateiti į svečius, nes nenorėjo skųsti, – pasakojo V. Prėskienytė-Diawara. – Pirmaisiais metais atvažiavus mano mama susirgo vėžiu. Nuvažiavau į ambasadą prašyti vizos, jie man atsakė. Pasirodo, per metus galėjau grįžti ir be jos. Kai nežinai įstatymų, negali su jais ir kariauti.

Buvo daug moterų iš Sovietų Sąjungos, ištekėjusių už maliečių.

Europos lietuvių kultūros dienos Vokietijoje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

ASTA PEČIULIENĖ

Rugsėjo 15–17 dienomis Vokietijoje, Hiutenfeldo miestelyje, vyko Europos lietuvių kultūros dienos. Pirmą kartą jos surengtos prieš metus Norvegijoje, Rogalande. Šio renginio iniciatoriai yra Lietuvos nacionalinis kultūros centras ir Pasaulio lietuvių bendruomenė. Buvo minčių pirmąją šventę organizuoti Punske, tačiau mums pritrūko, ko gero, laiko, ryžto ir greito apsisprendimo... Tai keliaujanti šventė, kiekvienais metais bus organizuojama kitoje šalyje, taigi didelė tikimybė, jog kažkada ateityje susitiksimė ir Punske. Šio renginio tikslas – puoselėti ir skatinti lietuvių kultūrinę veiklą. Šių metų renginio pagrindinis tikslas – pasiruošti 100-metį menančiai Lietuvos dainų šventei 2024 m., kurios pavadinimas „Kad giria žaliuotų“. Atvykę

kolektyvai dalyvavo jungtinėse programose dirbtuvėse ir pasirodymuose, lietuvių kultūrą demonstravo Vokietijos visuomenei, diskutavo apie užsienio lietuvių kultūros politiką, bet svarbiausia – visi drauge sukūrė pirmąją mažąją Europos lietuvių dainų šventę.

Šioje šventėje dalyvauti galėjo visi Europos kraštų lietuvių

„Vyčiai“ prie Vasario 16-osios gimnazijos

Šventės akimirka – šokis „Sidabro lakiūtė“

bendruomenių pirmininkai, kultūrinės veiklos kuratoriai, meno kolektyvų vadovai ir meno kolektyvų nariai. Lenkijos lietuviams atstovavo Punsko lietuvių kultūros namų liaudiškų šokių kolektyvo „Vyčiai“ dvi grupės – vyresnioji ir jaunimo (vad. A. Pečiulienė). Iš viso važiavo 12 porų. Vykdome ten parodyti ne tik savo darbo rezultata – išmokus šokius, bet taip pat pašokti su kitais Europos šokių kolektyvais bendrus šokius, kuriuos atliksime 2024 m. Šokių dienoje „Amžių tiltais“.

„Vyčiai“ prie Renhofo pilies, Vasario 16-osios gimnazijos kiemelyje

Iš Punsko išvažiavome rugsėjo 14 d. Tikslą pasiekėme po ilgo (21 val.), bet nenuobodžios kelionės. Pirmą dieną buvo numatyta pažintinė ekskursija po Heidelbergą. Heidelbergas – tai vienas patraukliausių miestų, dažnai įvardijamas kaip vaizdingiausias Vokietijoje. Čia, tarp kitko, yra seniausias šalies universitetas, unikalūs studentų kalėjimas ar Heidelbergo pilis, kurioje puikuoja didžiausia pasaulyje vyno statinė (221 tūkst. litrų) bei įkurdintas farmacijos muziejus. Per Heidelbergą teka Nekaro upė, tai galbūt todėl karo metu jis beveik nenukentėjo, čia išlikę originalūs, neatstatyti pastatai. Aišku, taip galima tik juokauti dėl upės pavadinimo... Iš tikrųjų Heidelbergas labai nenukentėjo nuo karo veiksmų dėl to,

turtai, jei paliesite pelytes – jums garantuotas vaisingumas. Gaila, kad vakarėjant jau nebeturėjome laiko pasivaikščioti Filosofų taku, kur atsiveria išpuodingas Heidelbergo miesto vaizdas, skęstantis žaviame saulėlydyje.

Taigi paskubomis aplankę Heidelbergą nuvažiavome į Hiutenfeldą. Čia įvyko oficialus šventės atidarymas, ponija Marija Šmitienė papasakojo apie Vokietijos lietuvių bendruomenę, Vasario 16-osios gimnazijos įkūrimą Renhofo pilyje, šios vietos išsigijimo istoriją. Po to aplankėme Vasario 16-osios gimnaziją ir nuskubėjome į Biurgerhauso pastatą, kur vyko visų kolektyvų pažintinė vakaronė su linksma, nenulstančia instrumentinio folkloro kapelija iš Lietuvos „Ratilai“.

kad jis nebuvė nei svarbus ekonominis, nei transporto centras. Puikus esąs šios vietovės senamiestis – su akmenimis grįstomis gatvėmis, bent dviem didžiulėmis bažnyčiomis, ilgiausia Vokietijoje pėsčiųjų gatve (1,6 km ilgio) ir unikaliu tiltu, kurį saugo beždžionė su mažos pelytės. Pagal žmonių pasakojimus, jei paliesite beždžionės pirštus – kada nors čia sugrįšite, jei veidrodį – jus lydės

Pasirodo, į šventę suvažiuavo 19 kolektyvų iš 11 Europos šalių: Airijos, Belgijos, Jungtinės Karalystės, Liuksemburgo, Norvegijos, Švedijos, Šveicarijos, Ukrainos, Vokietijos, Lietuvos ir Lenkijos.

Šeštadienis buvo įtempto darbo diena: folkloro kolektyvai, chorai ir šokėjai repetavo skirtingose vietose, ruošėsi vakaro programai. Visiems šokėjams Biurgerhauso salėje vadovavo 2024 m. Dainų šventės Šokių dienos meno vadovas prof. Vidmantas Mačiulskis. Folkloro kolektyvai Renhofo pilies kieme dirbo su etnomuzikologe Dalia Mockevičienė, o chorai repetavo Lampertheimo bažnyčioje su 2024 m. Dainų šventės Dainų dienos meno vadovu Alfonsu Vildžiūnu. Repeticijų pertraukos metu visi vadovai buvo pakviesti apskritojo stalo diskusijai „Lietuvių kultūros puoselėjimas diasporoje, aktualijos ir artimiausi projektai“. Joje dalyvavo LR Prezidento vyriausioji patarėja švietimo, mokslo ir kultūros klausimais dr. Jolanta Karpavičienė, LR Seimo Kultūros komiteto pirmininkas prof. Vytautas Juozapaitis, LR Seimo ir PLB komisijos pirmininkė Dalia Asanavičiūtė, LR kultūros viceministras Albinas Vilčinskas, LR URM Globalios Lietuvos departamento direktoriaus pavaduotoja Gitana Skripkaitė, LR ambasadorius Vokietijoje Ramūnas Misiulis, LNKC direktorius Saulius Liausa, PLB pirmininkė Dalia Henke, PLB Kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen, Dainų švenčių meno vadovai bei Europos lietuvių bendruomenių atstovai. Susitikimo metu kalbėta apie artėjančią Dainų šventę, apie norimą suteikti finansinę pagalbą Pietų Amerikos lietuviams – kolektyvų dalyviams, ketinantiems dalyvauti Dainų šventėje, iškeltas klausimas dėl tautinių drabužių užsienio lietuvių meno kolektyvams išsigijimo galimybių.

Šeštadienio vakarą buvo surengta

Šokėjų repeticija Biurgerhauso salėje, šokis „Kupon einam“

pagrindinė Europos lietuvių kultūros dienų šventė Biurgerhauso salėje. Tą vakarą salė virto tautinio kostiumo šventove, daugelis vilkėjo gražiausiais tautiniais drabužiais. Pašalinių žiūrovų nebuvo, bet buvę per 300 dalyvių. Nepaprastai džiugių akimirky, emocingų pasirodymų dovanojo visi atlikėjai. Koncertą vedė LNKČ pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialistė, aktorė Jurga Gailiūtė ir Teatras Arti vedėjas, aktorius Dainius Vengelis. Šventę pradėjo organizatorių sveikinimai bei didingas Vytauto Juozapaičio atliktas kūrinys „Šaukiu aš tautą“ (žodž. B. Brazdžionio, muz. G. Abariaus) ir mažiausieji dalyviai – vaikai. Jie, padedami Vokietijos bendruomenės atstovų bei kapelijos „Ratilai“, sugiedojo Lietuvos himną ir džiaugsmingą liaudies dainą „Tu Lietuva, tu mana“. Paskui parodyta folkloro programa: įdomūs pasakojimai, porinimai ir skambios dainos, šokiai. Po jos chorai išdėdžiai ir pagarbiai sugiedojo „Lietuva brangi“ (žodž. Maironio, muz. J. Naujalio), „Kur giria žaliuoja“ (žodž. K. Sakalausko-Vanagėlio, muz. J. Gudavičiaus) ir „Mūsų

dienos kaip šventė“ (autoriai V. Kernagis ir S. Nėris). Šventę užbaigė pabirę po aikštę šokėjai savo trimis bendrais šokiais: „Sidabro lakiūtė“ (choreogr. V. Mačiulskio, muz. S. Petreikio), „Tancius“ (choreogr. V. Mačiulskio, muz. A. Lapinsko) ir „Kupon einam“ (choreogr. E. Žičkos, muz. D. Daknio). Koncerto metu turėjo progos pašokti atskiros grupės. „Vyčių“ jaunimas visą renginį pradėjo šokiu „Tirvilijonas“ (cho-

reogr. R. Tamučio, muz. A. Rakšnio), uždegdamas tiek dalyvių, tiek žiūrovų širdis.

Na, o po šventės prasidėjo dūzgės iki vėlyvos nakties. Pabendraavę, pasidžiaugę nuveiktais darbais, užmezgę ar sustiprinę draugystę skirstėmės į savo nakvynės vietas, nes dar daugelio laukė sekmadienio koncertas, skirtas Vasario 16-osios gimnazijos 70-mečiui ir Renhofo pilies, kurioje įsikūrusi gimnazija, 170-mečiui.

Sekmadienio rytas išaušo saulėtas ir giedras. Mes jo laukėme, nes žinojome, kad į koncertą gimnazijos kiemelyje suvažiuos ir Vokietijoje gyvenantys punskiečiai (tokių priskaiciavome apie 20). Oficialioji koncerto dalis truputėlį užtruko, tiek vyresnieji „Vyčiai“, tiek jaunimas sušoko savo šokius, ir tada prasidėjo tikra punskietiška šventė. Atnešus gimtadienio tortą sustojome didžiuliu ratu, punskiečiai (Vytautas Balyta, Adrianas Pykys), pasiėmę akordeonus, grojo, o mes dainavome: ir laivelį plukdėme mėnulio šviesoje, ir vakarą pasitikome besileidžiant saulei, ir dar daug, daug dainų nuskambėjo tą šiltą vakarą. Visi buvo sužavėti mūsų

„Vyčiai“ su LNKČ pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialiste Jurga Gailiūte

jaunimu, kuris ne tik šoka, ne tik groja, bet dar ir dainuoja. Pabaigoje visi kartu sudainavome nemirtingą V. Kernagio „Baltą paukštį“, pavalgę cepelinų ir kugelio su grikiais, lipome į autobusą keliauti namučio.

Labai nuoširdžiai dėkoju visų pirma Jurgai Gailiūtei – LNKC darbuotojai, kuri kuruoja visus užsienio lietuvių kolektyvus ir kuri paskatino dalyvauti šventėje. Labai ačiū organizatoriams: LNKC, PLB, Vokietijos lietuvių bendruomenei ir pirmininkui Augustui Šerniui, už nepakartojamas akimirkas, šiltą bendrystę. Ačiū ir Vokietijoje gyvenantiems punskiečiams, kurių dėka čia pasijutome tarsi Punske.

Nuoširdžiai ačiū ir visiems „Vyčiams“, kurie skyrė daug laiko repeticijoms, pasiruošimui, nepaisant įvairių negandų, susiklosčiusių nepalankių sąlygų – ryžosi važiuoti į šventę. Dėkoju „Vyčių“ jaunimui už išdidžiai ir atsakingai nešamą Punsko krašto kultūros vėliavą, už meilę šokiui, lietuviškai muzikai, dainai. Ačiū taip pat Punsko valsčiaus viršaičiui V. Liškauskui, kuris žymia suma prisidėjo prie kelionės į Vokietiją išlaidų. Ačiū ir mūsų rėmėjoms: Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, remiančioms Punsko LKN ansamblių kultūrinę veiklą.

Kita tokia šventė vyks 2025 m. Belgijoje. Buvo svarstoma ir balsuojama, kur ją rengti. Kandidačių sąrašė vėl buvo atsiradusi Lenkija ir šį kartą dar Švedija. Taigi rankų nenuleidžiame, nesakome ne, galbūt ateityje Europos lietuvių kultūros dienos vyks Punske, šalia Lietuvos.

Petronelė Berneckienė – energijos ir geros nuotaikos skleidėja

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Besibaigiant vasarai, rugpjūčio 22 d., po ilgos ligos amžino poilsio atgulė Navinykų kaimo gyventoja, ūkininkė, gėlių mėgėja, mama, močiutė Petronelė Berneckienė.

Petronelė Berneckienė (Zimnickaitė) gimė 1939 m. birželio 11 d. Vaitakiemyje, Zimnickų Petro ir Onos (Bajoraitytės) šeimoje. Petras Zimnickas atėjo į žentus iš Sožalkų kaimo. Žentas pasirodė esąs labai darbštus, tad Zimnickai ėmė gyventi pasiturinčiai.

Bajoraičių pavardės mūsų krašte jau nebėra ir mažai žinių išlikę apie juos. Nežinia, iš kur kilusi ši giminė ir kodėl tokia įdomi pavardė. Ar jie kažkada buvę tikri bajorai, ar tik elgęsi kaip kilmingieji ir tokią pravarde gavę? Neaišku. Bet neabejotinai pavardė ir graži, ir įdomi.

Susituokę Zimnickai susilaukė penkių vaikų: Gedimino, Petronelės, Anelės, Jurgio ir Petro. Vyriausią Gediminą tėvai išleido mokintis. Petronelė trumpai pasimokė siūti. Juk, anot tėvo, mergaitėms nėra reikalo eiti mokslų. „Kam ten

mergšei reikia?“ – sakydavo. Tačiau jaunesniąją Anelę jau leido į Punsko licėjų. Bet ji pati nelabai norėjo ir greitai mokyklą metė, kam tėvai neprieštaravo. Jauniausiasis sūnus Petras tapo medicinos mokslų daktaru.

Petronelė, būdama 18 metų, iškėjo už to paties kaimo vaikiną Jono Algirdo Bernecko. Berneckai turėjo

Centre – Petronelė Berneckienė

Iš Berneckų šeimos albumo

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

du ūkius (jų tėvas, grįžęs iš Amerikos, pirkto ūkius Navinykuose ir Vaitakiemy). Navinykuose po karo buvo apnaikinti pastatai, o troba visai sudegusi, tai jauni šeimai reikėjo pasistatyti naują gyvenamąjį pastatą.

Giminėje pasakojama istorija, kaip broliai Berneckai pasidalijo ūkius. Atseit jie ėjo imtynių (kuris laimės – tam atiteks ūkis tėviškėje Vaitakiemy). Pralaimėjo Algirdas, tai ir turėjo išsikelti į Navinykus. Ar tikrai taip galėjo būti, sunku pasakyti. Tikėtina, kad šeimoje buvo susitarta, kas kurį ūkį paveldės. Trečiasis Berneckų sūnus Ignas išėjo į mokslus. Senelis Berneckas visados vertino mokslą ir vyriausiąjį Algirdą irgi buvo išleidęs į technikumą mokintis, tik jis dėl tėvo mirties turėjo sugrįžti namo šeimai padėti.

Tačiau grįžkime į 1958-uosius, kai Petronelė Zimnickaitė ir Jonas Algirdas Berneckas sumainė aukso žiedus. Į naujai pastatytą trobą Navinykuose jie galėjo įsikelti tik tu metų rudenį, tad gerą pusmetį jaunavedžiai gyveno Vaitakiemy pas Berneckus. Kitąmet gimė vyriausiasis sūnus Juozas. Vėliau jie dar susilaukė trijų dukrų: Elenos, Irenos ir Teresės.

Petronelė ir Jonas Algirdas Berneckai per 50-ąjį santuokos jubiliejų 2008 m.

Berneckų ūkis visą laiką buvo pavyzdingas. Abu ypatingai darbštūs, darbštumo mokino ir savo vaikus. Pas juos visados visi darbai buvo laiku padaryti, neatidėliojami kitai dienai. Beje, mūsų valstietiškos kultūros krašte darbštumas – viena svarbiausių dorybių. Ką veikti pas Berneckus visada atsirasdavo.

Šeimininkė – gėlių mėgėja, kiekvienais metais didindavo darželio plotą. Jei kur pastebėdavo nematytą augalą, būtinai ir savo darželį juo turėjo papuošti. Darželis išsiplėtė beveik iki pusės kiemo, o ir sodelyje atsirado gėlių salelių. Šios pastangos buvo ne kartą pastebėtos ir įvertintos. Petronelės darželiai buvo pripažinti vienais gražiausių tuometinėje Suvalkų vaivadijoje. Tas pats ir su daržais – Berneckienė vis išbandydavo atsirandančias naujas daržovių veisles. Moteris turėjo ir kitų pomėgių: siuvo, siuvinėjo, mezgė. Ir nors darbų būdavo pilnos rankos, Berneckienė ypač mėgo bendrauti su žmonėmis. Susitikdavo su kaimynėmis ne tik kavos išgerti. Užsiimdavo ir kita veikla. Pas Berneckus vykdavo kaimo vaidinimai, kartu su kaimyne Valinčiene organizuodavo mokykloje loterijas, kad surinktų pinigų ir nupirktų mokyklai indus. Juk čia dažnai sueidavo tėvai pasibūti, ypač per mokyklines eglutes.

Mažai kas turi tiek energijos

Petronelė ir Jonas Algirdas Berneckai su artimaisiais švenčiant auksinį vestuvių jubiliejų

Petronelė Berneckienė su dukromis (iš dešinės) Elena, Irena ir Terese bei anūkėmis Vaiva (kūdikis), Alyte (iš kairės vyresnioji) ir Silvija (iš kairės jaunesnioji)

gyvenimui, kiek turėjo Berneckienė – ir darbui, ir bendravimui, nekalbant apie tai, kad kai tik pasitaikydavo proga – vykdavo į ekskursijas. Kartais važiuodavo kartu su vyru, tačiau ūkį palikti kelioms dienoms neįmanoma, tad dažniausiai į keliones išsiruodavo pavieniui. „Mama aplankė Lenkiją – buvo kalnuose, Krokuvoje ir kitur. Išvykus buvo ir į užsienį: Vengriją, Čekiją, Vokietiją, Italiją. Ji visados norėjo pamatyti pasaulį, sutikti naujų žmonių“, – pasakoja dukra Irena.

Berneckienė, nors ir nebuvo baigusi universitetų, buvo smalsi, jai ypač patiko visokios naujovės. Stengėsi jas pritaikyti tiek savo namuose, tiek ūkyje.

Berneckai vieni pirmųjų mūsų krašte savo ūkį pritaikė kiaulių auginimui. Ėmėsi specializuoto ūkininkavimo. Priklausė organizacijai – Kiaulių auginytojų sąjungai. Veisė kiaules. Atvažiuodavo tikrintojai tikrinti, ar kiaulės atitinka veislės standartą.

Pas Berneckus virė gyvenimas. Ūkis modernėjo – pastoviai buvo kas nors statoma: tai nauji tvartai,

tai kluonai, tai namai. Atvykdavo svečių tiek pas tėvus, tiek pas sūnų ar dukras.

Berneckų sodyboje aidėjo juokas ir atvykstančių anūkų klegėjimas. Vyriausioji Lidutė ypač buvo prisirišusi prie močiutės – ši ją kurį laiką augino, kai bestudijuojančiai dukrai Elenai reikėjo padėti. Berneckienė sulaukė keturių anūkių: Lidutės, Alytės, Silvijos, Vaivos ir anūko Tomo.

Petronelė Berneckienė savo darželyje su anūkele Silvija

„Pas mus nuolat būdavo daug svečių. Mama buvo komunikabili, visada linksma, o namuose pilna žmonių. Vasarai atvažiuodavo Gediminienė su vaikais. Mama labai mėgo svečius ir bendravimą su žmonėmis. Iki šiandien pusbrolis Danielius teigia, tad geriausios Kūčios būdavo Navinykuose, – pasakoja dukra Elena. – Tėtei susirgus mama pasikeitė. Liūdna buvo žiūrėti, kaip ji keitėsi, kaip energinga, kupina gyvenimo džiaugsmo moteris ėmė virsti namisėda, nustojo važinėti, jautė pareigą būti su sergančiu vyru. Po tėtės mirties greitai pasireiškė pirmieji mamos ligos simptomai.“

Ne tik darbštumo Berneckai išmokė savo vaikus, bet ir meilės, atjautos, atidumo kitam žmogui. Keletą metų pasikeisdami slaugė jie savo mylimą mamą iki paskutinės dienos, kol iškeliaavo ji nusipelnyto tikrojo poilsio pas Dievą, kurį garbino sveika būdama vos ne kiekvieną sekmadienį lankydamosi Punsko bažnyčioje.

*Tegul lengva bus Jums,
ponia Berneckiene,
mylima gimtoji žemelė!*

Anelei Degutytei-Vaicekauskienei atminti

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

*Agurkiai, gražus tas kaimelis,
Ežeras, jo gėlėti krantai,
GIMTINĖ, Lietuvos kampelis,
Bet, deja, jį man tenka lankyti retai.*

*Čia tėtis armonika grojo,
Mama mus išmokė dainų.
Skambėjo ir girios, ir gojai
Nuo kaimo jaunimo dainų.*

*Basi čia balas mes išbraidėm,
Rankutėmis gaudėm varles.
Dabar aš parimus prie lango
Galvoju: kurgi aš, kurgi mes?*

*Ir ašaros gerklę man spaudžia,
Tikėkit, broleliai, išties,
Bet giliai širdyje man gaudžia:
Neprarask, nepraraski vilties.*

*Užaugom, pasenom, išskrikom,
Kaimė dainos išėj iš mados.
O gaila, nes greitai
Turbūt ir gaidžiai negiedos.*

Anelė Vaicekauskienė

Šitą savo eilėrašį Anelė Degutyte-Vaicekauskienė sukūrė jau turbūt gyvendama Vaitakiemyje. Savo prisiminimuose ji rašo: „Štai šitame kaime gimiau ir augau. Čia prabėgo gražiausios mano vaikystės dienos. Tas gyvenimo tarpas turbūt kiekvienam yra maloniausias ir brangiausias, nors vietoje žaidimų teko ganyti karves. Ganėm su broliu nuo ankstyvo ryto iki vakaro. Pietų retai kada pargindavom namo. Dažniausiai mama atnešdavo užvalgyti ir gandydavom toliau. Tokią ilgą dieną teko prisigalvoti ir užsiėmimų. Vienas iš jų tai sugalvotas karas, kuris pasibaigė mano pramušta galva. Vaikystė tai ir džiaugsmas, ir ašaros.“

Didžiausią nelaimę teko pergyventi mirus broliui. Susirgo smegenų uždegimu. Mirtis jį pasiglemžė tik savaitę pasirgus. Tada daktarai toli, nuvežt arkliais į Suvalkus pavojingai. Atmintyje įstrigo vienas įvykis, kada brolis karščiauvo. Mama kūreno pečių, nes ruošėsi kepti duoną. Atėjęs brolis klausia:

– Mama, ar ir pekloj bus taip karšta?

– Vaikeli, kas tau?

– Žinot, mama, sapnavau, kad baloj plaukiojo kryžiukai. Aš juos surinkau ir namo parsinešiau.

Tada jis pasipasakojo, kad piemenys jį įmetė į balą, o vanduo buvo šaltas. Bijoj anksčiau parginti namo. Nuo čia gal ir liga įsimetė.

Teško pergyventi ir sesutės mirtį. Dar visai maža susirgo kaulų džiova. Ilgus

metus kankinosi, bet stengėsi nepasiduoti. Gyvenom nepasiturinčiai, tai ir gydytis nebuvo lengva. Stengėsi padėti toks Markauskas, Mostele vadinas. Jis sugalvojo tokią liemenę, kur viduryje buvo įdėta medžio lentelė, kad nugara nekryptų į šoną. Su tokia liemenė ėjo ir į mokyklą, bet metams bėgant sveikata silpnėjo. Mirė sulaukusi 17 metų. Broliui buvo tik 11, o jauniausias mirė vos užgimęs.“

Gimė Anelė 1937 m. Marytės ir Juozo Degučių šeimoje Agurkiuose. Tėvas Juozas – garsus šio krašto muzikantas, mokęs daugelį jaunuolių groti armonika. Grojo ne tik išgirstas melodijas, bet ir pats kūrė. Buvo tikras gamtos vaikas. Melodijas girdėjo ir medžiams šlamant, ir paukščiams čulbant, ir net bangoms ošiant. Turbūt neatsitiktinai ir jo sukurta polka gavo pavadinimą „Miškas“.

Degučių namuose visada buvo pilna muzikos. Šiokiadienių vakarais ateidavo mokiniai ir juos Juozas mokė groti, o sekmadieniais susirinkdavo kaimynai, ateidavo žmonių ir iš toliau. Buvo įprastas toks bendras pasibuvimas. Netrūko pasakojimų, linksmų nutikimų. Kązkada Anelė yra pasakojusi: „Visais laikais, kol buvom vaikai, o paskui jau ir suaugę, jaunimo vakarėliai būdavo pas mus. Buvo patogu, nes muzikantas an vietas. Sekmadieniais išėjus iš bažnyčos jaunimas spaceravo po miestelį ir tarasi:

– Tai kur šandie šokam?

– Pas Degučį.

– Tai pas katri?

– Pas laukinį.

Broliai pasidalino žamį ir tėvuku teko dalis, kur laukuose. Sunku buvo. Viskas raikėjo nuo pamatų

Anelė ir jos sesuo Birutė

pastacyc. Kap jau buvo kur gyvenc, tai 1934 metais vedė Sandų Marytį iš Navinykų kaimo. Susilaukė penkių vaikų, bet užaugo cik dzvi dukterys: Birutė ir Anelė. Sūnus mirė turėdamas 11 metų, duktė 17-os, o jauniausias – cik kų užgimis.“

Visko buvo Degučių šeimoje: vargo, ašarų, bet daugiausia darbo. „Kap būdavo labai sunku ir liūdna, tai tėtė paimdavo armonikų ir grodavo. Ir mumiem, vaikam, jeigu per daug šėldavom, tai paimdavo in rankas armonikų ir sakydavo:

– Paklausykit, kokias gražus valcas. Ir šita daina kokia graži.

Prisimenu, kap tėtė pasakojo, kad jam gerausia pabūc giroj ar gojuj. Tai tį gražausi balsai ir melodijos gražausios.“

Tokioje šeimoje augo Anelė. Matyt, iš tėvo paveldėjo menišką sielą ir meilę muzikai. Artimieji pasakoja apie jos norą groti. Namuose buvo

armonika, bet tėvas leido ja groti tiktai sūnui. Mažą vaiką, matyt, labai traukė armonikos garsai ir noras išgirsti juos iš paslaptingo instrumento. Nutaikiusi progą, kada nieko nebuvo namuose, ji kažkoku būdu nusikabino armoniką ir išsiropštė į aruodą. Galvojo, kad jeigu jos nieks nematys, tai ir negirdės. Grįžęs tėvas išgirdo sklindančius garsus, padėjo išsikeberioti. Ir nuo to laiko leido ir jai paimti į rankas armoniką. Groti Anelė mokėsi pati, bet padėjo ir tėtis. Lankydamą mokyklą, per įvairias šventes mėgino groti jau platesnei publikai. Mokyklas teko lankyti Vaitakiemyje, Navinykuose ir Punske.

Įsimintinas įvykis Punsko mokykloje – kai Petronelė Durtonaitė-Jakimavičienė pakvietė dalyvauti dramos būrelyje. Pasirodė, kad scenoje nebuvo jokio jaudulio ir vaidmuo pavyko. Pirmas padaršinimas įkvėpė norą dalyvauti visuomeninėje veikloje. Nuo to laiko,

kas tik kvietė, Anelė neatsisakydavo ir dalyvaudavo visur, kur tik galėdavo. Labai reikšmingas buvo 1951 metais įvykęs pirmasis lietuvių iš visos Lenkijos susirinkimas Punske. Lietuviai stengėsi parodyti savo visuomeninę veiklą, kad galėtų oficialiai įteisinti. Buvo pakviesta dalyvauti meno programoje ir Anelė su savo tėvuku Juozu Degučiu. Į tą suvažiavimą atvyko iš Varšuvos Ana Liau-Gniadovska (Anna Lau-Gniadowska). Ji pastebėjo, kad tokia maža mergaitė jau gerai groja akordeonu. Pasikvietusi tuometinį Punsko viršaitį Judicką prašė įkalbėti tėvus, kad leistų Anelę į muzikos mokyklą Varšuvoje. Pažadėjo globoti ir parūpinti bendrabutį. Tėvai sutiko.

Jau prasidėjus mokslo metams Anelė pasiryžo važiuoti į Varšuvą. Keliavo traukiniu. Varšuvoje apsigyveno pas savo globėją Liau-Gniadovską. Ši su vyru augino dukrą Marytę, tai Anelėi nebuvo labai liūdna. Mokslas prasidėjo nuo gaidų pažinimo. Vėliau teko pasirinkti instrumentą. Arčiausiai armonikos buvęs akordeonas, todėl jį Anelė ir pasirinko. Po kelių mėnesių buvimo svetinguose globėjų namuose teko

Anelė su vyru Antanu prie savo darželio Vaitakiemyje

persikelti į meno mokyklų bendrabutį, įsikūrusį pačiame centre (Krakovskie Pšedmiescie). „Čia vėl pasijutau svetimai. Draugės tuojau suprato, kad jaučiuosi nedrąsiai, todėl pradėjo klausinėti, iš kur aš, kas aš tokia. Labai joms buvo įdomu, kai sužinojo, kad lietuvis. Laikė mane užsieniete ir labai norėjo išmokti lietuviškai. Nuostabu, kad mane gerbė. Pamaži apsipratau. Lankiau pamokas mokykloje, o bendrabutyje įsijungiau į dramos būrelio veiklą. Mokslas sekėsi neblogai. Priskyrė man 120-ies bosų akordeoną, bet jo pasiimti reikėjo važiuoti į Liubliną. Ir vėl mane lydėjo mano globėjai. Koks buvo džiaugsmas turėti savo instrumentą.

Artėjo Kalėdos, ir aš parvažiavau atostogų. Kartu vežiausi ir akordeoną. Telefonų kaime nebuvo, tai negalėjau pranešti, ir nieks neatėjo į stotį manęs pasitikti. Teko pačiais pėsčiomis su instrumentu keliauti iš Trakiškių į Agurkius. Visi labai džiaugėsi ir stebėjosi, kad tokį sunkų instrumentą sugebėjau parsitempti.“

Punsko parapijos choras. Priekyje Anelė su armonika

Žiemos atostogos artėjo į pabaigą ir reikėjo ruoštis atgal į Varšuvą. Kaime sklido gandai apie neramumus, apie neva artėjantį karą. Tėvai išsigando, kad dideliame mieste gali greičiau ištikti nelaimė, ir buvo tvirtai pasakyta pasilikti namie. Anei neatvykus į mokyklą, netrukus atvažiavo atstovai iš ministerijos atsiimti akordeono. „Man tai buvo didelis šokas ir neapsakomas liūdesys. Negalėjau to

skausmo pakelti ir užlipus ant aukšto verkiau, verkiau... Šis skausmas neišsipildžiusios svajonės kamuoja iki šiol. Vis sugrįžta mano mintyse ir sapnuose. Ne kartą pagalvodavau, kaip būčiau gyvenusi, jeigu būčiau pasilikusi Varšuvoje.“

Anelės meniška siela ir noras ką nors nuveikti leido įsisukti į saviveiklą ir kitus darbus. Teko dalyvauti aplinkinių kaimų meninėje veikloje: Agurkių, Navinykų, Vaitakiemio. Vyko ten, kur tik ją kvietė, kur jautėsi esanti reikalinga. Po kiek laiko sumanė ir pati suburti savi-veiklininkus. Įsitraukė į Lenkijos lietuvių visuomeninės kultūros draugijos (LVKD) veiklą. Buvo LVKD Agurkių kaimo skyriaus pirmininkė. Ne tik organizavo saviveiklą, bet ir priiminėjo atvykusius svečius. Ne kartą yra pasakojusi apie delegacijos iš Vroclavo viešnagę. Po renginio reikėdavo dar vaisės suruošti. Visa organizacinė veikla krisdavo ant jos pečių. Su savo kaimo jaunimo meno programa dalyvavo ne viename sąskrydyje, pasirodydavo aplinkiniuose kaimuose.

Giliai atmintyje įstrigo

Įsimintinas važiavimas į sąskrydį Burbiškiuose

1981 m. sąskrydis. Tai buvo didelis įvykis apylinkės žmonių gyvenime. Kas tik galėjo, stengėsi į sąskrydį nuvykti. Važiuodavo dažniausiai vežimais, bet pasitaikydavo ir kitokių transporto priemonių. Kai kas jau buvo įsigiję traktorius. Prisikabinus priekabą galėjo susėsti nemažai žmonių. Taip nuvažiavo ir Agurkių saviveiklininkai. Buvo įprasta po meninės dalies dar pasilikti. Organizatoriai paruošdavo laužą, atvykusieji būdavo pasiruošę maisto. Toks pobūvis prie laužo ir muzikos tęsdavosi iki paryčių. Kaip nustebo Agurkių saviveiklininkai, kai susiruošę vykti namo nerado traktoriaus. Teko prašyti Ožkinių kaimo, kad pagelbėtų. Mat jie irgi buvo atvažiavę – prie traktoriaus prisikabinę vežimą. Tais laikais tai buvo įprasta transporto priemonė. Taigi prie vežimo teko dar prikabinti priekabą ir

tarsi traukiniu parvažiuoti namo. Po kiek laiko traktorius atsirado (vyrukai buvo pailsę, tai pasiskolino, kad pėtiems nereikėtų eiti namo).

Anelę saviveikla traukė kaip magnetas. Ir ko tik ji nesiėmė: dainavo, grojo, vaidino, sakė monologus. Šito reikėjo jos prigimčiai, jos meniškai sielai. Ji spėdavo nudirbti ūkio darbus, apeiti namų apyvoką, nueiti kelis kilometrus į repeticijas ir rytą atsikėlus vėl suktis namų darbuose. O mintyse dėliojosi poezijos posmai, muzikos garsai. Visa tai reikėjo „sutalpinti“ į pasirodymus scenoje. Ji nestokojo humoro. Visada rasdavo tinkamą posakį. Giminės vestuvės ar šiaip susibūrimai būdavo linksmesni, jeigu juose dalyvaudavo dėdienė Aneliukė. Taip ją vadindavom jau gyvenimo saulėlydy: tokią sumažėjusią, trapią, su lazdele, bet nestokojančią

humoro, mokančią pasijuokti iš savęs ir vis palinkusią prie mezginių. Kaip prisimena sesuo Birutė, megzti išmoko dar mokykloje, būdama kokioje šeštoje klasėje. Prie šito darbo grįžo, kai nepajėgė dirbti sunkesnių. Mezgė, kaip ji sakydavo, kad pirštai nesustabarėtų. Mezgė viską: šalikus, pirštines, kojines, megztukus, įmantrias sukneles. Pati sugalvodavo raštus. Mezgė ir visiems dalindavo. Dar liko nepanaudotų siūlų, šūsnis numegztų kojinių.

Viena Anelės išskirtinė veikla yra susijusi su gimtuoju kaimu – Agurkiais. Ji buvo ne tik LVKD skyriaus

pirmininkė, bet ir aktyviai reikėsi kaimo šeiminių būrelyje. Be jos neapsieidavo ir kiti kaimo darbai, kaip antai Žolinių vainiko pynimas. Vadovaudama dviem skyriams rašė kroniką, kurioje atsispindi kaimo šeiminių ir LVKD kultūrinė veikla. Kronikoje parašyta, kad 1962 m. balandžio 23 d. pas Pajaujus buvo pastatyta B. Sruogos komedija „Uošvė“. Po vaidinimo sudainuota keletas dainų. Tai buvo pirmas pasirodymas kaime po Antrojo pasaulinio karo. „Po daug nemigos naktų, po nevilties ir pasiryžimo dirbti toliau – visų veiduose šypsena, visi laimingi. Ruošdami vaidinimą neįsivaizdavome, kad būsime tokie laimingi. Kiekvienam kilo klausimai: ar pasiseks, ar daug žmonių sueis, ar oras bus be lietaus? Pasisekė. Ir oras puikus. Džiaugsmui nebuvo galo, kai girdėjosi nenustojantys publikos plojimai. Laimingi mes, nes tuo metu sulaukėme svečių iš Amerikos. Tai Vytautas Pečiulis, kuris mūsų krašte gimęs ir augęs. Gal tik taip praleista jaunystė įgauna prasmės. Praėjus metams, kitiems būna ką prisiminti. Kada matai savo darbo vaisių, kada tavo rankose gėlės – negali nesijaudinti. Todėl ir ne viena džiaugsmo ašara nurieda per veidą. Tokia ašara nedegina veido, ji švelniai paglosto, išbučiuoja.“

Po ilgesnės pertraukos 1981 m. rugpjūčio 23 d. Agurkių vokalinė grupė dalyvavo sąskrydyje Burbiškiuose prie Galadusio ežero. Apie tai liudija ir raštas, gautas iš LVKD prezidiumo, pasirašytas pirmininko R. Vitkausko. Matyt, labai buvo svarbus tas pasirodymas, kad kronikoje atsirado eilės:

Dar nebėki, vasara.

Dar pabūki.

Leisk dar pasigrožėti pievų žiedais.

Leisk pasidžiaugti savo grožiu ir paukščių balsais.

Girių žaluma leisk pasigrožėti ir ežerų mėlynais vandenims.

Ne tik gimtajame Agurkių kaime dalyvavo saviveikloje. Kelerius metus

Iš šeimos albumo

Vaidinimo Vaitakiemyje akimirka

Agurkių kaimo šeiminių būrelio susitikimas

giedojo Punsko bažnytiniam chore. Per choro globėjos šv. Cecilijos šventę Anelė – su armonika rankose. Po giedojimų choristai susirinkdavo pasilinksinti, padainuoti liaudies dainų, pasibūti kitoje aplinkoje. Keletą metų Anelė dalyvavo ir Vaitakiemio kaimo saviveikloje, vadovaujant K. Sidariui. 1967 m. Vaitakiemio saviveiklininkų pasirodyme tarp dainų ji sako du monologus. Vienas tai „Vaitakiemio ansamblio įkūrimas“, kitas – „Punsko davatkos“. Ir čia pasitebima kūrybingos Anelės ranka. Įsimintinas jos pasirodymas ir Punske, kur pasakojo apie Punsko laiškanėšį. Kad būtų žiūrovams įdomu, vis buvo pridėdama vietinių nutikimų, pasakojimų, o kartais ir girdėtų paskalų.

Toje pačioje kronikoje buvo aprašoma ir kaimo šeiminių būrelio veikla. Kaip ir daugelio kaimų, Agurkių šeiminių užsisakinėdavo viščiukus per savo būrelį, ruošdavo savo rankdarbių parodas, švėsdavo vardines ar susirinkdavo šiaip pabendrauti: pavasarį pasidalinti gėlių gumbais, pasodais, kartais pasidžiaugti gero mis žiniomis ar pasidalinti rūpesčiais. Susirinkusios kepėdavo blynus ant kopūstų lapų. „Kaip gera ištrūkti nuo

kasdienų darbų ir bent sekmadienį pabūti gamtoje su draugais ir pažįstamais. Užmiršti, kad skauda rankas nuo darbų. Kaip gera...“ Anelė aktyviai įsijungdavo ir į kitus kaimo darbus. Įsimintinas Agurkių kaimo Žolinių vainikas. Ta proga prie nuotraukos parašyti žodžiai: „Už kviečių auksines varpas, rugių perlus ačiū, ačiū...“ Reikia pažymėti, kad kronika buvo rašoma dviem kalbomis. Anelė rašė labai išmoningai. Galima sakyti, kad tai buvo kūrybinis vertimas, nes tekstą rašė pirmiausia lietuviškai, o paskui vertė į lenkų kalbą.

Aneliutė domėjosi ne tik kaimo kasdieniu gyvenimu. Rašydama kroniką, pamini ir sodžiaus istoriją. Rašo, kada jis buvo įkurtas, kad priklausė Seivų dvarui. Mini ir Akuotės upelį, kuris įteka į Seinos upę, ir kitus dalykus. Šia kronika turbūt norėta ir kitiems pateikti žinių iš kaimo praeities, tai, ką pačiai teko perskaityti, kas buvo įdomu.

Neišsipildžius svajonei mokyti 1960 m. rudenį Anelė ištekėjo už Vilkapėdžių kaimo jaunuolio Antano Vaicekausko. Jis atėjo į žentus pas Degučius į Agurkių kaimą. Antanas, kaip ir visi Rožės ir Jono Vaicekaus-

kų vaikai, pasižymėjo nepaprastu darbštumu. Jis ne visada spėdavo ir tinkamai numigti. Dar tik prašvitus žmonės jį jau pamatydavo grįžtantį iš miško su medžiais. Visas savo jėgas skyrė ūkiui. Pastatė naują mūrinį namą, perstatė kitus trobesius. Atlikęs būtiniausius ūkio darbus ir suradęs šiek tiek laiko kasė žmonėms šulinius. Kad negaištų laiko kasamo šulinio įtvirtinimams ir apsaugai – rizikuodavo. Vienas kartas nemelavo ir užkrito kibiras su smėliu ant nugaros. Prasadėjo ilgas gydymas, rehabilitacija. Sunku buvo susitaikyti su esama padėtimi. Nepadėjo čia ir žmonos įgimtas optimizmas bei humoras.

Atėjus į namus žentui Juozui, po kelerių metų Anelė su vyru persikėlė gyventi į Vaitakiemį, į tuščią vyro brolio sodybą. Čia pragyveno 40 metų. Buvo gal daugiau sielvarto nei džiaugsmo, bet per daug nesiskundė. Kantriai nešė savo gyvenimo našta. Padėdavo vyrui, kaip galėdavo. Vyras Antanas, kad ir vežimėlyje, nesėdėjo sudėjęs rankų. O rankas turėjo dar stiprias. Vis ką meistraudavo. Tai naują tvorą sugalvojo padaryti, tai avilius bitutėms. Visur reikalinga buvo žmonos pagalba: atnešt, paduot, pakelt. Anelė ir prie bitininkavimo padėdavo. Nebuvo Vaitakiemyje vieniši. Lankė juos giminės, pažįstami. Čia dingo ir saviveiklos išžiėbusi ugnelė. Nebuvo tam nei laiko, nei noro. Tik kartais Anelė padėdavo Vaitakiemio kaimui pagiedoti prie kryžiaus ar padainuoti liaudies dainų. Savo nesenkančiu humoru ir išmone pralinksmindavo gimines ar šiaip pažįstamus susibūrimuose. Ji mokėjo rasti bendrą kalbą ir su senais, ir su vaikais. Negalėjai ant jos ilgai pykti, nes mokėjo ir iš savęs dažnai pasijuokti. Nebus kur jau užėiti, pasiklausti kaimo naujienų, pasigrožėti naujai numegztomis kojinėmis. Dėdienė Anelė buvo jautrios širdies, suprantanti kitą, nors jos pačios gyvenimas ir nelepino.

Naujiesiems mokslo metams atskubėjus

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Justina: Labas, merginos! Tai kokios nuotaikos pasibaigus atostogoms?

Aldona ir Emilija: Sveika! Panašios kaip kasmet...

Justina: Man tai, viena vertus, norėjosi, kad atostogos dar tęstųsi, bet ir labai pasiilgau klasės draugų.

Aldona: Ką gi, viskas gyvenime turi pradžią ir pabaigą...

Justina: Kas tiesa – tai ne melas.

Emilija: Aš tai vos spėjau šiandien ant autobuso. Per atostogas pripratau naktimis sėdėti, o paskui beveik ligi pietų miegoti. Gerai, kad anksčiau prisizoposinau energetikų – prisiduos per mokslo metus. ☺

Justina: Tikrai energetinių gėrimų pagalba mokantis būna neįkainuojama. ☺

Aldona: Ką gero veikėt per atostogas?

Emilija: Man labiausiai patiko lankyti brekdenso pamokas.

Aldona: O! Šaunuolė!

Emilija: Dar buvau nuvykusi į Vilnių, į Alekno koncertą. Tai populiarus Lietuvos raperis, kurio naujos dainos internete susilaukia šimtų tūkstančių perklausų. Aš labai mėgstu klausytis rapo.

Justina: Man tai labiau patinka hardrokas. Turiu kompiuteryje pleilistą ir dažnai klausausi įvairių atlikėjų.

Aldona: O aš per atostogas susidomėjau graffiti.

Emilija: Girdėjau, kad gal labiau graficiažum negu graffiti... ☺

Aldona: Cha, cha, cha! Tai problematiškas klausimas.

Justina: Merginos, o ar jūs jau viską pasiruošusios mokyklai?

Aldona: Aš tai dar ne. Neturiu plastikos vadovėlio. Norėčiau taip pat nusipirkti kelis zakresliačius.

Emilija: O man reikia šratinių su juodu vkladu.

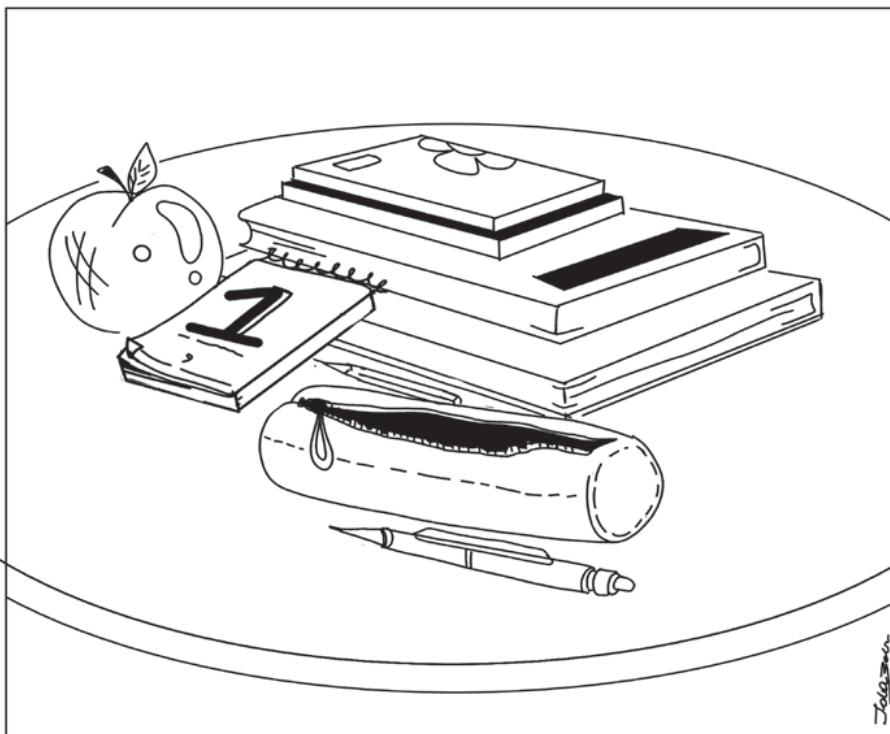
Aldona: Ar žinot, kad anglų kalbos mokys naujas mokytojas?

Emilija: Taip. Jis anksčiau mokė 4-ajame licėjuje, kurį lanko mano draugė Jolita. Girdėjau, kad dažnai per pamokas būdavo nervuotas.

Aldona: Tikriausiai dėl to, kad Tavo draugės klasė nesimokė. O mūsų klasė juk superinė, tai neturės ko nervuotis. ☺

Justina: Merginos, po mokslo metų pradžios šventės kviečiu pas save į svečius. Tikiuosi, kad mėgstat rizzotto? Vakar prisigaminau visą puodą, tai pavaišinsiu. Parodysiu taip pat labai įdomų trumpametražinį filmą.

Aldona ir Emilija: Super!

Prielinksnis *ant* nevertotinas vietai reikšti, kai žymimas ne paviršius, o nurodoma kryptis į vidų arba buvimas viduje, pvz.: *Aš tai vos spėjau šiandien ant autobuso (į autobusą).*

Pokalbyje gausu nevertotinių sve-timybių: *prisizoposinti* – *prisidaryti*, *prisikaupti atsargų*, *prisiduoti* – *praversti*, *brekdensas* – *breikas*, *rapas*, *raperis* – *repas*, *reperis*, *hardrokas* – *sunkusis rokas*, *pleilista* – *grojaraštis*, *graffiti* – *grafitis* (vns.), *grafičiai* (dgs.), *graficiažus* – *grafitininkas*, *zakresliačius* – *teksto žymeklis*, *vkkladas* – *šerdelė*, *superinis* – *puikus*, *nuostabus*, *nepaprastas*, *super* – *puiku*, *nuostabu*, *rizotto* – *rizotas*, *dauguaryžis*.

„Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ pateikiamos tokios žodžio *plastika* reikšmės: 1. skulptūros, lipdybos menas; 2. ritmingų, darnių kūno judesių menas. Dialoge pavartotame sakinyje (Neturiu *plastikos*

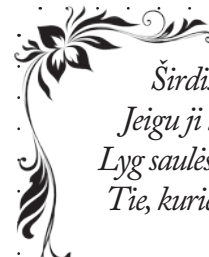
vadovėlio.) turima omeny *dailės* vadovėlių (čia *plastika* esąs svetimžodis, plg. lenk. *plastyka*).

Gėrimas gali būti *energinis*, nes siejamas su *energija*, o ne *energetinis* (*energetinis* – siejamas su *energetika*). Nevertotinas ir svetimžodis *energetikas*.

Pagalba būna *neįkainojama*. Mat veiksmožodis *kainuoti* reiškia – turėti vertę pinigais (*Kiek kainuoja šitos prekės?*), o *kainoti* – nustatyti kainą, vertinti (*Vakar kainojo to žmogaus turta...*).

Šratinis gali būti šautuvas (šratas – švininis rutuliukas šautuvui užtaisyti), o tušinis rašiklis vadinamas *šratinuku* arba *tušinuku*.

Taisytni ir keli pokalbyje pavartoti būdvardžiai: *problematiškas* – *problemiškas*, *nervuotas* – *nervingas* (lygiai veiksmožodis *nervuotis* – *nervintis*), *trumpametražinis* – *trumpametražis*.

*Širdis nesensta ir nežyla,
Jeigu ji turtinga ir dosni.
Lyg saulės spinduliuos susyla
Tie, kuriems gerumą dalini.*

Jubiliejaus proga sveikiname **Stasę Krakauskaitę-Kustosz** ir linkime daug teigiamos energijos, stiprios sveikatos ir geros savijautos.

Sesės ir broliai su šeimomis

PARDUODU

šalto spaudimo natūralų
rapsų aliejų
litrinės talpos buteliuose.

*Kreiptis į Ireną ir Vytautą Pečiulius
tel. +48 792 202 773.*

PARDUODU

drėgnus cukrinių runkelių
griežinius.

Teirautis tel. +48 509 522 747.

„Aušros“ 15–16 numeryje spausdinome Punsko Žolinių procesijos vainikų nuotraukas. Netyčia Žvikelių kaimo vainikas buvo praleistas. Todėl jo nuotrauką publikuojame paskutiniame „Aušros“ viršelyje.

Labai atsiprašome.

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

*Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“,
„Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!*

Galima atvykti į redakciją Punske arba užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2024 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	48	12	8
	pusmetis	24	6	4
	ketvirtis	12	-	2
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	100	30	30
	pusmetis	50	15	15
	ketvirtis	25	-	7,5
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	140	50	50
	pusmetis	70	25	25
	ketvirtis	35	-	12,5

XXI KAPELŲ ŠVENTĖ - SEINAI 2023

2023 m. spalio 7 d. (šeštadienį) 19 val.

Seinų „Lietuvių namai“, Wileńska g. 9

JUS LINKSMINS:

🎵 Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos
liaudiškos muzikos kapela „ŪKININKAS“

🎵 Tauragės kultūros centro Sartininkų skyriaus
liaudiškos muzikos kapela „KAMANA“

🎵 Kumečių kaimo bendruomenės
liaudiškos muzikos kapela „KAIMYNAI“

🎵 VIDUGIRIŲ kaimo kapela

🎵 Punsko LKN kapela „KLUMPĖ“

🎵 Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „ŠALCINIS“

*Kapelų šventė bus fotografuojama ir filmuojama, todėl informuojame,
kad jūs galite būti matomas renginio nuotraukose ar vaizdo įrašuose,
kurie gali būti patalpinti viešai prieinamuose socialiniuose tinkluose ar media priemonėse.*

Įėjimas nemokamas. Kviečiame!

Rengėjas:

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Rėmėjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
IŠORĖS REIKALŲ
MINISTERSTVA

GLOBALI LIETUVA

Informaciniai rėmėjai:

punskas.pl

Lietuvos žiniasklaida

2023 09 14–26

Pastaruoju metu viena iš vyraujančių žiniasklaidoje temų – auganti įtampa tarp Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LŠDPS) ir valdžios, tiksliau – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM). Jau anksčiau profsąjunga pareikalavo dar šiais metais pakelti atlyginimus 20 proc., o nuo 2024 m. sausio – dar 30 proc. Dar vienas reikalavimas – nuo kito rugsėjo sumažinti mokinių skaičių naujai sudarytose klasėse.

Pedagogų neįtikino nei ministro Gintauto Jakšto, nei premjerės Ingridos Šimonytės aiškinimai, kad reikalavimai praktiškai neįvykdomi: šių metų biudžetas patvirtintas, o papildomi milijonai eurų gali būti „surasti“ tik svarstant 2024 m. biudžetą. Ministras G. Jakštas naujiųjų agentūrai BNS sakė, kad esąs nusiteikęs kalbėtis su profsąjunga bet kokiomis sąlygomis, taip pat nesikeičia valdžios planai kitais metais mokytojų atlyginimus didinti du kartus: nuo sausio ir nuo kitų metų rugsėjo.

Tiesa, Lietuvoje yra ne viena švietimo bendruomenę vienijanti profsąjunga. O jų požiūris į švietimo problemas ir kovos už savo teises būdai ne visada sutampa. LŠDPS, nuo 2012 metų vadovaujama kūno kultūros mokytojo iš Zarasų Andriaus Navicko, ne pirmi metai nusiteikusi iš visų ryžtingiausiai. Būtent A. Navickas, anot „Lietuvos ryto“, „iškalbingas užsispyręs aukštaitis, įkvėpęs 2018 metais streikuoti mokytojus ir privertęs valdžią išgirsti jų norus“, privertė atsistatydinti tuometę ministrę Jurgitą Petrauskienę iš Sauliaus Skvernelio vyriausybės. „Vėlgi, tas siekis, mes supratome, kad yra bendras tiek Vyriausybės, tiek politinių partijų, kurios pasirašė susitarimą

pasiekti 130 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio mokytojams. Deja, matome, kad tris metus tie sprendimai problemos nespėdė ir tas tikslas vis tolsta nuo mūsų, reikalingi vis drastiškesni sprendimai, daugiau finansų. Jeigu tai nebus pradėta daryti artimiausiu metu, ta grėsmė tik auga“, – įspėjamojo streiko šįmet neišvenigiamumą argumentavo A. Navickas.

Taigi, nepavykus susitarti su valdžia dėl LŠDPS keliamų reikalavimų, įspėjamasis streikas rugsėjo 15 dieną įvyko. A. Navicko teigimu, jame dalyvavo 5 tūkstančiai pedagogų. Ministras G. Jakštas streiko dieną lankėsi vienoje Vilniaus mokykloje, o vėliau kalbėdamas su žurnalistais sakė: „Klausantis diskusijų, pačios profsąjungos atstovų, atrodo, kad per streiką lyg ir nebėra svarbiausia reikalavimai, kad galvojama apie tai kaip apie pilietinę iniciatyvą, kad žmonės pamatytų. Sunku net suprasti kartais, dėl ko yra streikas, dėl to norisi kalbėti ne su vienu atstovu, o išgirsti ir streikuojančius mokytojus, kaip jie mato situaciją, kodėl pasirinko šitą būdą ir ko tikisi juo pasiekti.“ Tačiau pedagogus (ir ne tik) pribloškė streiko dieną konservatoriaus, finansų ministrės Gintarės Skaistės situoktinio, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nario Audriaus Skaistio įžeidūs komentarai feisbuke apie streikuojančius, kurie buvo išvadinti komuniagomis ir broileriais... Be abejo, tokie konservatoriaus, kad ir vietinės reikšmės politiko, žodžiai kirto ir taip nepopuliariai valdžią Seime ir Vyriausybėje turinčiai Tėvynės sąjungai-Lietuvos krikščionims demokratams (TS-LKD).

Partija reagavo nedelsiant: dėl A. Skaistio išplatino pareiškimą. Jį perteikė portalas delfi.lt. „Audriaus

Skaistio žodžiai mokytojų atžvilgiu – įžeidūs ir niekaip neatspindintys TS-LKD vertybių ir pozicijos. Politikas, išsakęs tokius vertinimus – turi nedelsiant atsiprašyti visos mokytojų bendruomenės. Apgailestauju ir asmeniškai atsiprašau dėl tokių A. Skaistio pareiškimų. Mokytojai, kaip ir bet kurie kiti mūsų piliečiai, turi teisę išsakyti savo lūkesčius streiko ar kitais civilizuotais būdais“, – komentare dėstė TS-LKD partijos pirmininko pirmoji pavaduotoja Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė. A. Skaistys iš pradžių ragino „visus su teksto suvokimu padirbėt“, nes mokytojų „komuniagomis“ bei „broileriais“ jis nevadino. Anot konservatoriaus, įžeidūs epitetai skirti ne pedagogų bendruomenei, bet konkretiems asmenims. Galiausiai politikas dėl savo žodžių viešai atsiprašė. „Diskusijai įkaitus – pasikarščiau. Suprantu, kad turėjau atsakingiau reikšti mintis. Akivaizdu, kad pedagogų bendruomenė šiomis dienomis ypatingai jautri, o man empatijos kaip tik ir pritrūko. Apgailestauju dėl to“, – feisbuke rašė jis.

Pedagogai kalbėjo, kad įžeidžiantys konservatoriaus žodžiai juos dar labiau sutelkė kovai už savo teises.

Po kelių dienų vykusio susitikimo tarp ministerijos atstovų ir profsąjungų metu susitarimo pasiekti nepavyko. Todėl Vyriausybei įteiktas pranešimas, kad rugsėjo 29 d. pedagogai pradės tikrąjį streiką. Planuojama, kad mokytojai ir mokiniai iš savo mokyklų žygiuos į Vilnių prie Vyriausybės. Vinco Kudirkos aikštėje bus organizuojamos įvairios diskusijos, taip pat bus vedamos pamokos palaikyti pedagogus atvykusiems mokiniams.

Pedagogai, panašu, savo aktyvumu paskatino už save pakovoti ir kitų

profesijų dirbančiuosius. Kaip rašė portalas lrt.lt, turintys didelį krūvį teigia ir aukštųjų mokyklų dėstytojai. Jie neatmeta, kad gali prisijungti prie streiko. Sako, kad vietoj algų kėlimo valdžia jiems nuolat siūlo pasikalbėti. „Arba dabar, kaip mes atviru tekstu jau sakome, vietoj teisingo darbo užmokesčio siūloma pliurpalų terapija“, – sako Aukštųjų mokyklų profesorių susivienijimo pirmininkas Sigitas Vaitkevičius.

Nenumaldomai artėja prezidento (gegužę) ir Europos Parlamento (EP) (birželį) rinkimai. Kol kas tik du – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos narys Aurelijus Veryga bei Kazlų Rūdos meras Mantas Varaška, kuriam paramą išreiškė Lietuvos regionų partija, paskelbė dalyvausiantys šalies vadovo rinkimuose. Visose kitose partijose – nieko konkretaus: vieni žada, kad apie sprendimą paskelbs vėliau, kiti kol kas organizuoja apklausas ir laukia siūlymų iš savo partijos skyrių...

Šįkart plačiau apie situaciją TS-LKD. Beje, konservatoriai (TS) šįmet minėjo partijos 30-metį. 2008 m. susijungę su krikščionimis demokratais, tapo TS-LKD. Pasak delfi.lt, 70 TS-LKD skyrių baigė kelti galimas kandidatūras prezidento ir EP rinkimams. Be Ingridos Šimonytės, Gabrieliaus Landsbergio bei socialinės apsaugos ir darbo ministrės Monikos Navickienės, daugiau nei pusė partijos skyrių siūlo prezidento rinkimuose kandidatuoti Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkui Laurynui Kasčiūnui, krašto apsaugos ministrui Arvydui Anušauskui, Seimo pirmininkės pavaduotojui Pauliui Saudargui. Įdomu, kad 18 skyrių iškėlė partijai nepriklausančios Dalios Grybauskaitės kandidatūrą. EP rinkimams pasiūlyta per 70 kandidatų. Lapkričio mėnesį TS-LKD organizuos atvirus pirminius prezidento rinkimus ir EP sąrašo reitingavimą. Po atvirų pirminių rinkimų daugiausiai balsų surinkusiam

kandidatui į prezidentus bus suteikta partijos parama.

Tuo metu portalas lrytas.lt perteikė atvirą pokalbį su buvusia viena įtakingiausių konservatorių figūrų Irena Degutiene apie partijos keliamus kandidatus į prezidentus: kodėl nė vienas iš jų rinkimų nelaimės... Pašnekovė sakė jau turinti savo favoritus, o bendražygius ragino atkreipti dėmesį renkant kandidatą ir į jo populiarumą visuomenėje. Vien populiarumo partijoje neužteks. „Kai kurie skeptikai sako, kad reitingai nieko nereiškia, bet per daugelį metų politikoje mačiau, jog reitingai vis tik reiškia ir labai nemažai“, – įsitikinusi I. Degutienė. <...> „Aš manau, kad yra galvojama ir apie ateitį. Galbūt nė vienas mūsų kandidatas neturi šansų turėti kažkokių pasiekimų prezidento rinkimuose, tada tas žmogus galbūt turėtų dalyvauti partijos pirmininko rinkimuose. Jeigu kalbėtume tik apie partijos pirmininką, I. Šimonytė būtų patraukliausias variantas. <...> Ar ji turėtų galimybių konkuruoti prezidento rinkimuose, turbūt jau reikia sakyti tiesiai, su dabartiniu prezidentu? Gal ir galėtų konkuruoti, bet vis tiek manau, kad ji turbūt nelaimėtų tų rinkimų.“

M. Navickienė pačių konservatorių įvardijama kaip nekonfliktiška, telkianti politikė, bet prezidento rinkimai yra asmenybių rinkimai. Ar jos asmenybė gali taip sudominti rinkėją, kad ji patektų į antrą turą? – buvo klausama I. Degutienės. „Apie M. Navickienę plati visuomenė žino mažai. Reikia būti objektyviems – jeigu neturi eterio, nesi matomas televizijoje ar internetinėje žiniasklaidoje, tave nelabai kas žino. <...> Jeigu partija nuspręstų, kad ji būtų mūsų kandidatė į prezidentus, reikia gerai apmąstyti, kokia turi būti rinkiminė kampanija, jog ji būtų labiau matoma ir galėtų labiau atsiskleisti. Aš manau, kad ji iki šiol nėra iki galo atsiskleidusi kaip asmenybė, kaip politikė.“ Paklausta apie partijos pirmininko G. Landsbergio galimybes

prezidento rinkimuose, buvusi Seimo pirmininkė atsakė: „Taip jau susiklostė gyvenime, kad mūsų partijos pirmininkai turi pakankamai žemą reitingą. Jeigu partijos pirmininkas turi žemą reitingą, tai kaip jis gali dalyvauti prezidento rinkimuose? Jis yra užprogramuotas, kad nepraeis net į antrą turą. Toks žaidimas man nelabai suprantamas. Bet gal yra žmonės, kurie mąsto kitaip.“

O apie naujienų agentūros Elta užsakytą tyrimą dėl galimų kandidatų į prezidentus reitingų ir perspektyvų rinkimuose rašė portalas lrytas.lt. „Baltijos tyrimų“ atliktos apklausos, ką rinkėjai norėtų matyti šalies prezidentu po gegužės mėnesį vyksiančių rinkimų, duomenimis, visuomenės palaikymas Gitanui Nausėdai aukščiausias ir šiais metais beveik nekinta – laikosi tarp 26 ir 27 procentų. Visi kiti varžovai šiandien nuo G. Nausėdos beviltiškai atsilikę ir gali svajoti tik apie patekimą į kitą rinkimų turą. Nors dauguma konservatorių skyrių I. Šimonytę mato kaip rimčiausią partijos atstovę būsimuose prezidento rinkimuose, panašu, kad I. Degutienės didelės abejonės dėl dabartinės premjerės sėkmės – pagrįstos. Tai patvirtino ir apklausa: kad I. Šimonytė taptų šalies vadove – kitąmet pakeistų G. Nausėdą, norėjo tik 4,4 proc. gyventojų. Ir palaikymas nuo sausio (7 proc.) tik mažėja... Kiti konservatorių partijoje aukštai reitinguoti politikai atsidūrė visai „ant dugno“. „Baltijos tyrimų“ apklausos dalyviai (pavardes jie rinkosi patys, galimų kandidatų sąrašas pateiktas nebuvo) šiaip kitose apklausose gana aukštų vertinimų sulaukiančiam krašto apsaugos ministrui Arvydui Anušauskui „davė“ tik 1,1 proc. balsų, o TS-LKD vadas G. Landsbergis „surinko“ mažiau negu procentą būsimų rinkėjų balsų... Be abejo, laiko iki rinkimų dar nemažai. Kai kas, matyt, savo reitingus pasikels. O kai kurių jie – dar labiau sumažės...